

Східний апеляційний
господарський суд

Аналіз судової практики застосування судами Закону України «Про виконавче провадження»

Зміст

ВСТУП.....	3
ВИКОНАННЯ СУДОВИХ РІШЕНЬ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ	5
ПИТАННЯ ЮРИСДИКЦІЇ СПОРІВ ЩОДО ОСКАРЖЕННЯ РІШЕНЬ, ДІЙ АБО БЕЗДІЯЛЬНОСТІ ДЕРЖАВНОГО ВИКОНАВЦЯ ЧИ ІНШОЇ ПОСАДОВОЇ ОСОБИ ОРГАНУ ДЕРЖАВНОЇ ВИКОНАВЧОЇ СЛУЖБИ АБО ПРИВАТНОГО ВИКОНАВЦЯ. ВИЗНАЧЕННЯ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ЮРИСДИКЦІЇ	14
СПРАВИ, ПОВ'ЯЗАНІ З ВІДСТРОЧЕННЯМ ВИКОНАННЯ СУДОВОГО РІШЕННЯ	21
ЗАМІНА СТОРОНИ У ВИКОНАВЧОМУ ПРОВАДЖЕННІ	23
СПРАВИ, ПОВ'ЯЗАНІ З ВИЗНАЧЕННЯМ СТРОКІВ У ВИКОНАВЧОМУ ПРОВАДЖЕННІ	30
ПИТАННЯ, ПОВ'ЯЗАНІ З ПОВЕРНЕННЯМ ВИКОНАВЧОГО ДОКУМЕНТА ТА ЗАКІНЧЕННЯМ ВИКОНАВЧОГО ПРОВАДЖЕННЯ.....	33
ПРОЦЕСУАЛЬНІ ПИТАННЯ, ПОВ'ЯЗАНІ З ВИКОНАННЯМ СУДОВИХ РІШЕНЬ.....	39

ВСТУП

Згідно з положеннями ст. 129 Конституції України однією з основних засад здійснення судочинства є обов'язковість судового рішення.

Відповідно до ст. 129¹ Конституції України суд ухвалює рішення іменем України.

Вказані конституційні положення знайшли свою реалізацію у ГПК України, а також ЗУ «Про судоустрій і статус суддів». Так, ч.1 ст. 18 ГПК України та ч. 2, 4 ст. 13 ЗУ «Про судоустрій і статус суддів», зокрема, передбачено, що судові рішення, які набрали законної сили, є обов'язковими до виконання всіма органами державної влади, органами місцевого самоврядування, їх посадовими та службовими особами, фізичними і юридичними особами та їх об'єднаннями на всій території України. Невиконання судових рішень має наслідком юридичну відповідальність, установлену законом.

Згідно із ч. 1 ст. 3 ГПК України судочинство в господарських судах здійснюється відповідно до Конституції України, цього Кодексу, законів України «Про міжнародне приватне право», а також міжнародних договорів, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України.

Судові рішення, що набрали законної сили, є обов'язковими на всій території України, а у випадках, встановлених міжнародними договорами, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, і за її межами. Невиконання судового рішення є підставою для відповідальності, встановленої законом (ст. 326 ГПК України).

Ухвалені судом рішення не можуть бути не виконані, адже невиконання судового рішення загрожує сутності права на справедливий розгляд судом (п. 3 мотивувальної частини Рішення Конституційного Суду України від 25.04.2012 № 11-рп/2012).

Виконання судового рішення є невід'ємною складовою права кожного на судовий захист, яка охоплює, зокрема, законодавчо визначений комплекс дій, спрямованих на захист і відновлення порушених прав, свобод, законних інтересів фізичних та юридичних осіб, суспільства, держави (п. 2 мотивувальної частини Рішення Конституційного Суду України від 13.12.2012 № 18-рп/2012).

Відповідно до рішення Конституційного Суду України №2-р(П)/2019 від 15.05.2019 у справі №3-368/2018(5259/18) Конституційний Суд України, беручи до уваги ст.ст. 3, 8, ч.ч. 1, 2 ст. 55, ч.ч. 1, 2 ст. 129¹ Конституції України, свої юридичні позиції щодо визначення виконання судового рішення складовою конституційного права на судовий захист, вважав, що держава, створюючи належні національні організаційно-правові механізми реалізації права на виконання судового рішення, повинна не лише впроваджувати ефективні системи виконання судових рішень, а й забезпечувати функціонування цих систем у такий спосіб, щоб доступ до них мала кожна особа, на користь якої ухвалене обов'язкове судове рішення, у разі, якщо це рішення не виконується, у тому числі державним органом.

Також у зазначеному рішенні Конституційний Суд України наголосив, що визначений діючим законодавством порядок забезпечення державою виконання судового рішення має відповідати принципам верховенства права та справедливості, гарантувати конституційне право на судовий захист; невиконання державою позитивного обов'язку щодо забезпечення функціонування запровадженої нею системи виконання судових рішень призводить до обмеження конституційного права на судовий захист та нівелює його сутність.

Європейський суд з прав людини у рішеннях від 06.09.2007 у справі «Моргуненко проти України» та від 27.11.2008 у справі «Крутько проти України» зазначив, що провадження в суді та виконавче провадження є відповідно першою та другою стадіями одного провадження. Виконавче провадження не має бути відокремлене від судового, і ці обидва провадження мають розглядатися як цілісний процес.

Виконавче провадження за усталеною в правовій доктрині та в судовій практиці позицією є завершальною стадією судового провадження, яка невідривно поєднана зі стадією вирішення спору.

У постанові Великої Палати Верховного Суду від 16.06.2020 у справі № 922/4519/14 зазначено, що забезпечення остаточності судового рішення та його неухильного виконання спрямоване на дотримання таких вимог верховенства права як забезпечення прав і свобод людини, правової визначеності, доступу до правосуддя, законності. Порухення принципу обов'язковості виконання судового рішення суперечить вимогам правової визначеності.

Отже, судові рішення, що набрали законної сили, є обов'язковим до виконання. Забезпечення виконання остаточного судового рішення у визначеному законом порядку є позитивним обов'язком держави.

Спеціальними законами, які визначають умови і порядок виконання рішень судів та інших органів (посадових осіб), які підлягають примусовому виконанню у разі невиконання їх у добровільному порядку, регламентують порядок та особливості проведення кожної стадії (дії) виконавчого провадження і відповідних дій державних виконавців є ЗУ «Про виконавче провадження», ЗУ «Про органи та осіб, які здійснюють примусове виконання судових рішень і рішень інших органів». При цьому, дії виконавців під час вчинення виконавчих дій регламентуються також Інструкцією з організації примусового виконання рішень, затвердженої наказом Міністерства юстиції України 02.04.2012 № 512/5 (у редакції наказу МЮУ від 29.09.2016 № 2832/50 (останні зміни від 14.05.2024), яка визначає окремі питання організації виконання судових рішень і рішень інших органів (посадових осіб), що підлягають примусовому виконанню.

Суди, здійснюючи відповідний контроль та застосовуючи інші процесуальні засоби, сприяють реалізації принципу обов'язковості судового рішення.

Порядок виконання рішення суду визначений ЗУ «Про виконавче провадження».

Згідно зі ст. 1 ЗУ «Про виконавче провадження» виконавче провадження як завершальна стадія судового провадження і примусове виконання судових рішень та рішень інших органів (посадових осіб) - це сукупність дій, визначених у цьому Законі, органів і осіб, що спрямовані на примусове виконання рішень і проводяться на підставах, у межах повноважень та у спосіб, що визначені Конституцією України, цим Законом, іншими законами та нормативно-правовими актами, прийнятими відповідно до цього Закону, а також рішеннями, які відповідно до цього Закону підлягають примусовому виконанню.

Ч. 1 ст. 2 ЗУ «Про виконавче провадження» передбачено, що виконавче провадження здійснюється з дотриманням таких засад: 1) верховенства права; 2) обов'язковості виконання рішень; 3) законності; 4) диспозитивності; 5) справедливості, неупередженості та об'єктивності; 6) гласності та відкритості виконавчого провадження; 7) розумності строків виконавчого провадження; 8) співмірності заходів примусового виконання рішень та обсягу вимог за рішеннями; 9) забезпечення права на оскарження рішень, дій чи бездіяльності державних виконавців, приватних виконавців.

Відповідно до ст. 5 ЗУ «Про виконавче провадження» примусове виконання рішень покладається на органи державної виконавчої служби (державних виконавців) та у передбачених цим Законом випадках на приватних виконавців, правовий статус та організація діяльності яких встановлюються ЗУ «Про органи та осіб, які здійснюють примусове виконання судових рішень і рішень інших органів».

Ч. 1 ст. 13 ЗУ «Про виконавче провадження» встановлено, що під час здійснення виконавчого провадження виконавець вчиняє виконавчі дії та приймає рішення шляхом винесення постанов, попереджень, внесення подань, складення актів та протоколів, надання доручень, розпоряджень, вимог, подання запитів, заяв, повідомлень або інших процесуальних документів у випадках, передбачених цим Законом та іншими нормативно-правовими актами.

Відповідно до ст. 10 ЗУ «Про виконавче провадження» заходами примусового виконання рішень є: 1) звернення стягнення на кошти, цінні папери, інше майно (майнові права), корпоративні права, майнові права інтелектуальної власності, об'єкти інтелектуальної, творчої діяльності, інше майно (майнові права) боржника, у тому числі якщо вони перебувають в інших осіб або належать боржникові від інших осіб, або боржник володіє ними спільно з іншими особами; 2) звернення стягнення на заробітну плату, пенсію, стипендію та інший дохід боржника; 3) вилучення в боржника і передача стягувачу предметів, зазначених у

рішенні; 4) заборона боржнику розпоряджатися та/або користуватися майном, яке належить йому на праві власності, у тому числі коштами, або встановлення боржнику обов'язку користуватися таким майном на умовах, визначених виконавцем; 5) інші заходи примусового характеру, передбачені цим Законом. У відповідності до вимог ч. 7 ст. 26 ЗУ «Про виконавче провадження» виконавець негайно після відкриття виконавчого провадження накладає арешт на кошти боржника, у разі якщо в заяві стягувача зазначено рахунки боржника у банках, інших фінансових установах. Постанова про арешт майна (коштів) боржника виноситься виконавцем під час відкриття виконавчого провадження та не пізніше наступного робочого дня після виявлення майна (ст. 56 ЗУ «Про виконавче провадження»).

Виконавець зобов'язаний здійснювати заходи примусового виконання рішень у спосіб та в порядку, які встановлені виконавчим документом і ЗУ «Про виконавче провадження» (п. 1 ч. 2 ст. 18 ЗУ «Про виконавче провадження»).

Гарантією прав фізичних і юридичних осіб у виконавчому провадженні є можливість оскарження дій або бездіяльності державних виконавців. Згідно з ч. 5 ст. 74 ЗУ «Про виконавче провадження» рішення та дії виконавця, посадових осіб органів державної виконавчої служби щодо виконання судового рішення можуть бути оскаржені протягом 10 робочих днів з дня, коли особа дізналася або повинна була дізнатися про порушення її прав, свобод чи законних інтересів. Рішення виконавця про відкладення проведення виконавчих дій може бути оскаржене протягом трьох робочих днів з дня, коли особа дізналася або повинна була дізнатися про порушення її прав, свобод чи законних інтересів. Водночас, положеннями ст. 339 ГПК України унормовано, що сторони виконавчого провадження мають право звернутися до суду із скаргою, якщо вважають, що рішенням, дією або бездіяльністю державного виконавця чи іншої посадової особи органу державної виконавчої служби або приватного виконавця під час виконання судового рішення, ухваленого відповідно до цього Кодексу, порушено їхні права. Під час оскарження рішень, дій або бездіяльності державного виконавця чи іншої посадової особи органу державної виконавчої служби або приватного виконавця, на виконанні яких перебуває виконавчий документ господарського суду, слід дотримуватися відповідних положень ГПК України, вміщених у розділі VI «Судовий контроль за виконанням судових рішень», зокрема, щодо права на звернення зі скаргою у строк десять календарних днів, визначений п. «а» ч.1 ст. 341 цього Кодексу (такий правовий висновок викладено у постанові Великої Палати Верховного Суду від 13.09.2019 у справі № 920/149/18 (провадження № 12-297тс18)).

ВИКОНАННЯ СУДОВИХ РІШЕНЬ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

У зв'язку з військовою агресією Російською Федерацією проти України Указом Президента України від 24.02.2022 №64/202 «Про введення воєнного стану в Україні», затвердженим Законом України від 24.02.2022 Про затвердження Указу Президента України «Про введення воєнного стану в Україні» в Україні введено воєнний стан із 05 години 30 хвилин 24.02.2022 строком на 30 діб. В подальшому воєнний стан продовжувався неодноразово відповідними Указами Президента України, затверджених відповідними законодавчими актами.

Таким чином, в Україні діє воєнний стан, правовий режим якого визначається Законом України від 12.05.2015 «Про правовий режим воєнного стану».

ЗУ «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо сприяння процесам релокації підприємств в умовах воєнного стану та економічного відновлення держави» доповнено пунктом 10³ Розділ XIII «Прикінцеві та перехідні положення» ЗУ «Про виконавче провадження», відповідно до якого тимчасово, на період до припинення або скасування правового режиму воєнного стану в Україні:

- зупиняється вчинення виконавчих дій та заходів примусового виконання рішень (у тому числі накладення арешту на майно та кошти), боржником за якими є АТ «Українська залізниця»;

- підлягають зняттю арешти, накладені до набрання чинності цим Законом на кошти та майно акціонерного товариства «Українська залізниця» у виконавчих провадженнях.

Норма (щодо мораторію), згідно із ЗУ «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо сприяння процесам релокації підприємств в умовах воєнного стану та економічного відновлення держави» носить визначений, недвозначний характер і її неможливо тлумачити без урахування її дійсного змісту (ширше, ніж буквальный текст), так як відповідне може призвести до безпідставного та довільного пристосування норми права до поточних фактичних правовідносин та відходу від її дійсного змісту.

У справі № 760/9300/17-ц ОСОБА_1 звернулася до Господарського суду м. Києва із скаргою на дії (бездіяльність) Печерського відділу державної виконавчої служби м. Києва Головного територіального управління юстиції у місті Києві під час виконання наказу Господарського суду міста Києва від 10.10.2023 про поновлення на роботі в філії ПАТ «Українська залізниця» ОСОБА_1. Скаржник просив визнати неправомірними дії Печерського відділу державної виконавчої служби м. Києва Головного територіального управління юстиції у м. Києві щодо зупинення виконавчого провадження; поновити порушене право ОСОБА_1 шляхом зобов'язання Печерського відділу державної виконавчої служби міста Києва Головного територіального управління юстиції у м. Києві вчинити виконавчі дії в рамках виконавчого провадження, спрямовані на фактичне виконання рішення суду, оскільки 17.11.2023 заступником начальника відділу Печерського відділу державної виконавчої служби у місті Києві винесено постанову про відкриття виконавчого провадження, та того ж дня винесена постанова про зупинення виконавчого провадження на підставі п. 10³ розділу XIII Прикінцевих положень та перехідних положень ЗУ «Про виконавче провадження». Скаржник вважав, що неправомірне зупинення виконавчих дій призвело до невиконання судового рішення, яке набрало законної сили, чим порушило його конституційні права на судовий захист.

Ухвалою Господарського суду міста Києва від 30.11.2023, залишеною без змін постановою Північного апеляційного господарського суду від 18.03.2024, у задоволенні скарги відмовлено. Господарські суди вважали, що зупинення виконавчого провадження відповідає вимогам п. 10³ розділу XIII «Прикінцеві та перехідні положення» ЗУ «Про виконавче провадження». Вказаною нормою (щодо мораторію) передбачено, що зупиняється вчинення виконавчих дій та заходів примусового виконання рішень (у тому числі накладення арешту на майно та кошти), боржником за якими є АТ «Українська залізниця».

Верховний Суд підтримав правову позицію місцевого господарського суду та апеляційного господарського суду, що виконавчі дії державного виконавця щодо прийняття постанови про зупинення виконавчого провадження, вчинялись відповідно до ЗУ «Про виконавче провадження», з урахуванням внесених змін, оскільки приписи п.10³ розділу XIII «Прикінцеві та перехідні положення» ЗУ «Про виконавче провадження» містять імперативні норми щодо дій державного виконавця на період дії воєнного стану.

Постановою Верховного Суду від 10.06.2024 ухвалу Господарського суду міста Києва від 30.11.2023 та постанову Північного апеляційного господарського суду від 18.03.2024 залишено без змін.

Зупинення виконавчого провадження з підстав, передбачених п.п. 1 п. 10³ розділу XIII «Прикінцеві та перехідні положення» ЗУ «Про виконавче провадження», не порушує прав боржника та не покладає на нього додаткових зобов'язань.

У справі № 159/22/22 рішенням Ковельського міськрайонного суду Волинської області від 09.05.2023 стягнуто з АТ «Укрзалізниця» на користь ОСОБА_1 середній зарібок за час відсторонення від роботи із відрахуванням податків і інших обов'язкових платежів.

07.09.2023 стягувач ОСОБА_1 звернулася до Печерського ВДВС у місті Києві із заявою про прийняття до виконання виконавчого листа № 159/22/22, виданого 20.06.2023 Ковельським міськрайонним судом Волинської області на підставі вказаного судового рішення.

АТ «Укрзалізниця» звернулося до Ковельського міськрайонного суду Волинської області зі скаргою на бездіяльність заступника начальника Печерського ВДВС у м. Києві Коваль Л. І., у якій просило: зобов'язати Печерський ВДВС у місті Києві винести постанову про закінчення виконавчого провадження з примусового виконання виконавчого листа № 159/22/22, виданого 20.06.2023 Ковельським міськрайонним судом Волинської області про стягнення з АТ «Укрзалізниця» на користь ОСОБА_1 суми середнього заробітку за час відсторонення від роботи із відрахуванням податків і інших обов'язкових платежів.

Свою скаргу АТ «Укрзалізниця» мотивувало тим, що у червні 2023 року АТ «Укрзалізниця» у добровільному порядку виконало рішення суду, сплативши на користь ОСОБА_1 грошові кошти в повному обсязі. За заявою стягувача заступник начальника Печерського ВДВС у місті Києві Коваль Л. І. 13.09.2023 винесла постанову про відкриття виконавчого провадження з примусового виконання виконавчого листа № 159/22/22, виданого на підставі рішення Ковельського міськрайонного суду Волинської області від 09.05.2023. 18.09.2023, тобто вже після винесення постанови про зупинення виконавчого провадження, Регіональна філія «Львівська залізниця» АТ «Укрзалізниця» надіслала на адресу Печерського ВДВС у місті Києві заяву про закінчення виконавчого провадження у зв'язку з добровільним фактичним виконанням боржником рішення суду до відкриття 13.09.2023 виконавчого провадження. Вказана заява державним виконавцем не розглядалася.

Ухвалою Ковельського міськрайонного суду Волинської області від 12.10.2023 у задоволенні скарги АТ «Укрзалізниця» відмовлено.

Судом встановлено, що 13.09.2023 заступник начальника Печерського ВДВС у місті Києві Коваль Л. І., окрім постанови про відкриття виконавчого провадження з примусового виконання виконавчого листа № 159/22/22, також винесла постанову про зупинення вказаного виконавчого провадження на підставі п. п. 1 п. 10³ розділу XIII «Прикінцеві та перехідні положення» ЗУ «Про виконавче провадження», яким передбачено, що тимчасово, на період до припинення або скасування правового режиму воєнного стану в Україні зупиняється вчинення виконавчих дій та заходів примусового виконання рішень (у тому числі накладення арешту на майно та кошти), боржником за якими є АТ «Укрзалізниця».

Винесення постанови про закінчення виконавчого провадження є виконавчою дією, яка, відповідно до ст. 11 ЗУ «Про виконавче провадження», має вчинятися у визначені виконавчим провадженням строки, тобто у періоди часу, в межах яких учасники виконавчого провадження зобов'язані або мають право прийняти рішення або вчинити дію.

Отже, суд дійшов висновку, що подальші виконавчі дії у виконавчому провадженні можуть бути вчинені після прийняття державним виконавцем постанови про поновлення виконавчого провадження, тобто лише після припинення або скасування правового режиму воєнного стану в Україні. Волинський апеляційний суд постановою від 20.12.2023 підтримав правову позицію місцевого суду.

Верховний Суд у складі колегії суддів Третьої судової палати Касаційного цивільного суду погодився з позицією місцевого та апеляційного судів. Постановою від 14.03.2024 ухвалу Ковельського міськрайонного суду Волинської області від 12.10.2023 та постанову Волинського апеляційного суду від 20.12.2023 залишено без змін.

У постанові Верховного Суду зазначено, що п.п.1 п. 10³ розділу XIII «Прикінцеві та перехідні положення» ЗУ «Про виконавче провадження» імперативно унормовано дії державного виконавця щодо зупинення вчинення виконавчих дій та заходів примусового виконання рішень, боржником за якими є АТ «Укрзалізниця». Таке зупинення та його строки встановлено на період до припинення або скасування правового режиму воєнного стану в Україні.

За своєю суттю воєнний стан є особливим правовим режимом, який може бути введений за певних умов на території всієї України, або окремих її місцевостях. Підставами для введення воєнного стану може стати як збройна агресія чи загроза нападу, так і небезпека державній незалежності України, її територіальній цілісності. Із 24 лютого 2022 року в Україні

було запроваджено воєнний стан, відтоді його продовжували вже кілька разів і наразі воєнний стан в Україні триває.

Отже, Верховний Суд вважав, що у державного виконавця були визначені ст. 19 Конституції України, нормами ЗУ «Про виконавче провадження» підстави для зупинення вчинення виконавчих дій щодо виконання рішення Ковельського міськрайонного суду Волинської області від 09.05.2023 у справі № 159/22/22, боржником за яким є АТ «Укрзалізниця».

З урахуванням викладеного колегія суддів дійшла висновку, що за відсутності у державного виконавця можливості в межах повноважень та у спосіб, що передбачені ЗУ «Про виконавче провадження», поновити виконавче провадження до закінчення строку дії відповідних обставин, що стали підставою для зупинення виконавчого провадження (припинення або скасування правового режиму воєнного стану в Україні), усі прийняті ним рішення та вчинені виконавчі дії у період воєнного стану на території України вважатимуться такими, що прийняті або вчинені з порушенням визначеної цим Законом процедури.

Визнання неправомірними дій органу примусового виконання рішень у межах закінченого провадження з накладання арештів та виставлення платіжних вимог, з урахуванням встановленого мораторію (п. 10¹ розд. XIII ЗУ «Про виконавче провадження») дії мораторію, встановленого згідно з п. 5¹ розд. III «Перехідні та прикінцеві положення» ЗУ «Про особливості утворення акціонерного товариства залізничного транспорту загального користування») не призведе до відновлення прав боржника - АТ «Українська залізниця», оскільки повноваження, щодо вчинення виконавчих дій (зокрема, винесення постанов про зупинення вчинення виконавчих дій), згідно з діючим законодавством, у державного виконавця відсутні.

У справі № **905/1987/19** за позовом ТОВ «Імпульс» до ДП «Донецька залізниця» (якого змінено на АТ «Українська залізниця» ухвали Господарського суду Донецької області від 16.07.2020) про стягнення суми заборгованості за договором поставки рішенням Господарського суду Донецької області від 13.01.2020 позовні вимоги задоволено. На виконання вказаного рішення видано наказ Господарського суду Донецької області від 30.03.2023 по справі №905/1987/19.

Боржник - АТ «Українська залізниця» звернулося до Господарського суду Донецької області зі скаргою на дії державного виконавця, у якій просив: визнати неправомірними дії Відділу примусового виконання рішень Управління забезпечення виконання рішень у Донецькій області Східного міжрегіонального управління Міністерства юстиції (м.Харків) щодо винесення постанов про накладення арештів на грошові кошти АТ «Укрзалізниця» в рамках зведеного виконавчого провадження ЗВП №62662285 (накази по справах №905/1987/19, №905/2999/17, №905/1532/17 та №905/1774/15); визнати неправомірними дії Відділу примусового виконання рішень Управління забезпечення виконання рішень у Донецькій області Східного міжрегіонального управління Міністерства юстиції (м.Харків) щодо виставлення та направлення в банківські установи боржника платіжних вимог про примусове списання грошових коштів в рамках зведеного виконавчого провадження ЗВП №62662285 (накази по справах №905/1987/19, №905/2999/17, №905/1532/17 та №905/1774/15).

Ухвалою господарського суду Донецької області від 29.02.2024 відмовлено у задоволенні скарги АТ «Українська залізниця» на дії Відділу примусового виконання рішень Управління забезпечення виконання рішень у Донецькій області Східного міжрегіонального управління Міністерства юстиції, оскільки визнання спірних дій неправомірними не призведе до відновлення порушеного права скаржника, оскільки виконавчі провадження закінчені та не можуть бути розпочаті знову.

Постановою Східного апеляційного господарського суду від 07.05.2024 ухвалу господарського суду Донецької області від 29.02.2024 залишено без змін

Апеляційним господарським судом встановлено, що до зведеного виконавчого провадження № 62662285, яке є предметом скарги боржника, входили накази по справах

№905/2999/17 та №905/1532/17, у зв'язку з виконанням яких виконавця було зобов'язано судом вжити всі необхідні заходи для фактичного повного виконання рішення, у тому числі і постановами Верховного Суду.

Крім того, ухвалою господарського суду Донецької області від 05.11.2020 у даній справі №905/1987/19, залишеною без змін постановою Східного апеляційного господарського суду від 13.01.2021 скаргу ТОВ «Імпульс-2008» на бездіяльність органу, що здійснює виконання судового рішення за наказом господарського суду Донецької області від 30.03.2020 у справі №905/1987/19 задоволено та зобов'язано орган, що здійснює виконання судового рішення вжити всі необхідні заходи з примусового виконання рішення господарського суду Донецької області за наказом господарського суду Донецької області від 30.03.2020 у справі №905/1987/19, передбачені ЗУ «Про виконавче провадження». АТ «Українська залізниця» не скористалося своїм правом оскарження таких рішень до Верховного Суду, зокрема і з вказаних скаргником підстав не застосування мораторію на звернення стягнення на активи АТ "Українська залізниця". Ухвала господарського суду Донецької області від 05.11.2020 набрала законної сили та є обов'язковою до виконання всіма органами державної влади на всій території України. Саме на виконання рішень суду, які набрали законної сили, державним виконавцем здійснювалися оспорювані виконавчі дії.

Відділом примусового виконання рішень Управління забезпечення виконання рішень у Донецькій області Східного міжрегіонального управління Міністерства юстиції 11.01.2021 у рамках примусового виконання наказів, на виконання яких відкритті виконавчі провадження і які входять до складу зведеного виконавчого провадження ЗВП №62662285, накладено арешт на кошти АТ «Українська залізниця» (накази по справах №905/1987/19 (від 30.03.2020), №905/2999/17, №905/1532/17 та №905/1774/15).

18.01.2021 та 21.01.2021 на депозитний рахунок названого відділу надійшли кошти, які були списані платіжними вимогами з рахунків боржника АТ "Українська залізниця", необхідні для задоволення всіх вимог стягувачів за зведеним виконавчим провадженням (накази по справах №905/1987/19 (від 30.03.2020), №905/2999/17, №905/1532/17 та №905/1774/15), стягнення виконавчого збору та витрат виконавчого провадження. Стягнуті кошти були перераховані за призначенням.

04.02.2021 державним виконавцем, на підставі п. 9 ч.1 ст. 39, ст. 40 ЗУ «Про виконавче провадження», винесено постанови про закінчення виконавчих проваджень №50767221, №62433371, №55506004, №56910232.

Також встановлено, що державним виконавцем постановою про зупинення виконавчого провадження на підставі п. 11 ч.1 ст. 34 ЗУ «Про виконавче провадження» не виносилися, оскільки мораторій застосовувався на звернення стягнення на активи боржника за зобов'язаннями підприємств залізничного транспорту, майно яких розміщене на території проведення антитерористичної операції, здійснення заходів із забезпечення національної безпеки і оборони, відсічі і стримування збройної агресії Російської Федерації у Донецькій та Луганській областях, на якій органи державної влади тимчасово не здійснюють свої повноваження.

Аналізуючи норми ЗУ «Про особливості утворення акціонерного товариства залізничного транспорту загального користування» та ЗУ «Про виконавче провадження», висновки Великої Палати Верховного Суду, викладені у постанові від 07.09.2022 у справі № 910/22858/17, апеляційний господарський суд вважав, що оскільки майно ДП «Донецька залізниця» знаходиться на території проведення антитерористичної операції, здійснення заходів із забезпечення національної безпеки і оборони, відсічі і стримування збройної агресії Російської Федерації у Донецькій та Луганській областях, на якій органи державної влади тимчасово не здійснюють своїх повноважень, то відповідно до норм ЗУ «Про виконавче провадження» та ЗУ «Про особливості утворення акціонерного товариства залізничного транспорту загального користування» на період дії мораторію підлягають зупиненню виконавчі провадження та заходи примусового виконання рішень щодо звернення стягнення на активи АТ «Укрзалізниця» за зобов'язаннями ДП «Донецька залізниця», а також зупиняється вчинення відповідних виконавчих дій, судова колегія вважала, що дії органу

примусового виконання рішень з накладення арештів та виставлення платіжних вимог слід розглядати як неправомірні, оскільки на період дії мораторію підлягають зупиненню виконавчі провадження та заходи примусового виконання рішень щодо звернення стягнення на активи АТ «Укрзалізниця» за зобов'язаннями ДП «Донецька залізниця», а також зупиняється вчинення відповідних виконавчих дій. Проте до зведеного виконавчого провадження входили накази по справах №905/2999/17 та №905/1532/17, у зв'язку з виконанням яких виконавця було зобов'язано судом вжити всі необхідні заходи для фактичного повного виконання рішення. У органу примусового виконання рішень відсутня можливість відновити виконавче провадження (розпочати його знов). Крім того, у суду, у державної виконавчої служби відсутні важелі впливу по відношенню до стягувача в межах виконавчого провадження, які б могли забезпечити повернення коштів АТ «Українська залізниця» з рахунків ТОВ "Імпульс-2008". Визнання дій Відділу примусового виконання рішень Управління забезпечення примусового виконання рішень у Донецькій області Східного міжрегіонального управління Міністерства юстиції з накладення арештів та виставлення платіжних вимог неправомірними не призведе до відновлення прав боржника.

З урахуванням вищевикладеного, колегія суддів Східного апеляційного господарського суду дійшла висновку, що АТ «Укрзалізниця» вибрало помилковий спосіб захисту своїх прав та законних інтересів, у зв'язку з чим, скарга не може бути задоволена у тому вигляді, у якому вона подана.

Постановою Верховного Суду від 26.06.2024 ухвалу Господарського суду Донецької області від 29.02.2024 та постанову Східного апеляційного господарського суду від 07.05.2024 залишено без змін.

Положення приписів п.п.5 п. 27 розділу X «Перехідні положення» ЗК України не поширюються на безоплатну передачу земельних ділянок у приватну власність власникам розташованих на таких земельних ділянках об'єктів нерухомого майна (будівель, споруд), а також на безоплатну передачу у приватну власність громадянам України земельних ділянок, переданих у користування до набрання чинності цим Кодексом.

У справі № 500/296/19 Великоберезовицька селищна рада звернулася до Тернопільського окружного адміністративного суду із заявою про відстрочення виконання виконавчого листа № 500/296/19, виданого 29.06.2022 Тернопільським окружним адміністративним судом. Ухвалою Тернопільського окружного адміністративного суду від 20.12.2022 заяву Великоберезовицької селищної ради про відстрочення виконання виконавчого листа задоволено. Відстрочено виконання виконавчого листа № 500/296/19, виданого 29.06.2022 на виконання постанови Верховного Суду від 18.05.2022 у зобов'язальній частині строком на тридцять календарних днів з дня припинення чи скасування воєнного стану в Україні.

Суд вважав, що п.п. 5 п. 27 Розділу X «Перехідні положення» ЗК України встановлює беззаперечну заборону під час дії воєнного стану на вчинення дій стосовно безоплатної передачі земель державної, комунальної власності у приватну власність, надання дозволів на розроблення документації із землеустрою з метою безоплатної передачі та формування земельної ділянки.

Постановою Восьмого апеляційного адміністративного суду від 23.02.2023 ухвалу Тернопільського окружного адміністративного суду від 20.12.2022 про відстрочення виконання судового рішення у справі № 500/296/19 скасовано та прийняте нове рішення про відмову в задоволенні заяви Великоберезовицької селищної ради Тернопільського району Тернопільської області про відстрочення виконання виконавчого листа.

Колегія суддів у постанові зазначила, що постановою Кабінету Міністрів України від 28.02.2022 № 165 «Деякі питання реалізації прав, свобод і законних інтересів фізичних та юридичних осіб» визначено зупинити строки надання адміністративних послуг суб'єктами їх надання та видачу дозвільними органами документів дозвільного характеру на час воєнного стану в Україні. Поновити зупинені строки у місячний строк після припинення чи скасування воєнного стану на відповідній території України.

У свою чергу, ЗУ «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо відновлення системи оформлення прав оренди земельних ділянок сільськогосподарського призначення та удосконалення законодавства щодо охорони земель» № 2698-IX від 19.10.2022, який набрав чинності 19.11.2022, внесено зміни до законодавчих актів України, зокрема, у п.п. 5 п. 27 розділу X «Перехідні положення» ЗК України.

Так, зазначена норма ЗК України містить, зокрема, наступне доповнення на час дії воєнного стану, а саме: безоплатна передача земель державної, комунальної власності у приватну власність, надання дозволів на розроблення документації із землеустрою з метою такої безоплатної передачі, розроблення такої документації забороняється. Положення цього підпункту не поширюються на безоплатну передачу земельних ділянок у приватну власність власникам розташованих на таких земельних ділянках об'єктів нерухомого майна (будівель, споруд), а також на безоплатну передачу у приватну власність громадянам України земельних ділянок, переданих у користування до набрання чинності цим Кодексом.

З матеріалів справи вбачається, що за позивачем згідно із земельно-обліковими даними станом на 01.01.2022 року (тобто на час набрання чинності діючим ЗК України) рахується спірна земельна ділянка для ведення особистого селянського господарства. Дана земельна ділянка знаходиться в межах населеного пункту с. Петриків Тернопільського району. Із п. 1 Рішення Петриківської селищної ради Тернопільського району від 10.02.2017 № 444 «Про надання дозволу на складання проекту землеустрою щодо відведення у власність земельної ділянки для будівництва та обслуговування житлового будинку, господарських будівель і споруд» вбачається, що позивачці надано дозвіл на розробку проекту землеустрою щодо відведення у власність спірної земельної ділянки.

Апеляційний адміністративний суд прийняв до уваги інформаційну довідку від 11.11.2022 з Державного реєстру речових прав на нерухоме майно, в якості належного доказу, що підтверджує факт перебування у користуванні позивачки спірної земельної ділянки з цільовим призначенням: для ведення особистого селянського господарства.

Враховуючи дані довідки та рішення селищної ради, колегія суддів апеляційного адміністративного суду вважала, що спірна земельна ділянка знаходилась в користуванні ОСОБА_1 в період до 01.01.2022 року.

Відповідно до ст. 270 ПК України об'єктами оподаткування платою за землю є земельні ділянки, які перебувають у власності, а також земельні ділянки державної та комунальної власності, які перебувають у володінні на праві постійного користування. Як встановлено апеляційним адміністративним судом, податковим повідомленням-рішенням ГУ ДПС у Тернопільській області від 21.11.2022 № 2118436-2407-1918 зобов'язано позивачку сплатити земельний податок за користування земельними ділянками з цільовим призначенням: для ведення особистого селянського господарства.

З огляду на викладене, колегія суддів дійшла висновку, що спірна земельна ділянка знаходилась в постійному користуванні позивачки і перебувала в її користуванні до 01.01.2022. Тому, п.п.5 п. 27 розділу X «Перехідні положення» ЗК України не можуть бути застосовані для вирішення питання про відстрочення виконання виконавчого листа № 500/296/19, виданого 29.06.2022 на виконання постанови Верховного Суду від 18.05.2022.

Відповідно до ЗУ «Про внесення змін до розділу XIII «Прикінцеві та перехідні положення» ЗУ «Про виконавче провадження», тимчасово, на період до припинення або скасування воєнного стану на території України визначені цим Законом строки перериваються та встановлюються з дня припинення або скасування воєнного стану.

У справі № 2-5029/11 рішенням Луцького міськрайонного суду від 11.09.2011 задоволено позовні вимоги ВАТ КБ «Надра» до ОСОБА_1, ОСОБА_2 про стягнення суми заборгованості за кредитним договором. 24.01.2012 Луцьким міськрайонним судом Волинської області видано виконавчий лист № 2-5029/11 на виконання рішення Луцького міськрайонного суду Волинської області від 11.09.2011, який 31.05.2019 повернуто стягувачу на підставі п. 2 ч. 1 ст. 37 ЗУ «Про виконавче провадження».

ТЗОВ «БРАЙТ ІНВЕСТМЕНТ» до Луцького міськрайонного суду Волинської області подано заяву про заміну сторони виконавчого провадження у зв'язку зі зміною кредитора у зобов'язанні внаслідок відступлення права вимоги.

Заяву мотивовано тим, що 05.08.2020 між ПАТ КБ «Надра» та ТЗОВ «Фінансова компанія «Дніпрофінансгруп» було укладено договір про відступлення прав вимоги, відповідно до якого ПАТ КБ «Надра» відступило, а ТЗОВ «Фінансова компанія «Дніпрофінансгруп» набуло право вимоги заборгованості за спірним кредитним договором. 18.12.2020 між ТЗОВ «Фінансова компанія «Дніпрофінансгруп» та ТЗОВ «БРАЙТ ІНВЕСТМЕНТ» було укладено договір про відступлення прав вимоги, відповідно до якого ТЗОВ «Фінансова компанія «Дніпрофінансгруп» відступило, а ТЗОВ «БРАЙТ ІНВЕСТМЕНТ» набуло право вимоги заборгованості за договорами кредиту, в тому числі за спірним договором. На підставі наведеного просить суд замінити стягувача ПАТ КБ «Надра» на його правонаступника ТЗОВ «БРАЙТ ІНВЕСТМЕНТ».

Ухвалою Луцького міськрайонного суду Волинської області від 04.10.2022 у задоволенні заяви нового кредитора - ТОВ «Брайт Інвестмен» про заміну сторони (стягувача) за договором про відступлення права вимоги відмовлено, оскільки заявник пропустив трирічний строк пред'явлення виконавчого документа до виконання; питання про поновлення зазначеного строку не порушував, а, відтак, відсутня мета такого правонаступництва та правові підстави для заміни стягувача у виконавчому листі.

Постановою Волинського апеляційного суду від 13.12.2022 ухвалу Луцького міськрайонного суду Волинської області від 04.10.2022 залишено без змін.

Верховний Суд не погодився з такими висновками місцевого та апеляційного судів. Постановою від 16.08.2023 ухвалу Луцького міськрайонного суду Волинської області від 04.10.2022 та постанову Волинського апеляційного суду від 13.12.2022 скасував і ухвалив нове судове рішення про заміну стягувача у виконавчому листі, виданому на виконання рішення Луцького міськрайонного суду Волинської області від 11.09.2011 про стягнення з ОСОБА_1 та ОСОБА_2 на користь ВАТ «Комерційний банк «Надра», правонаступником якого є ПАТ «Комерційний банк «Надра», на його правонаступника - ТОВ «Брайт Інвестмен». Приймаючи рішення суд касаційної інстанції вважав, що заміна осіб в окремих зобов'язаннях через волевиявлення сторін (відступлення права вимоги) є різновидом правонаступництва та можливе на будь-якій стадії процесу. Судове рішення про задоволення вимог кредитора, яке не виконане боржником, не припиняє зобов'язальних правовідносин сторін. Зміна кредитора у зобов'язанні шляхом відступлення права вимоги із зазначенням у договорі обсягу зобов'язання не обмежує цивільних прав учасників спірних правовідносин. У зв'язку із заміною кредитора у зобов'язанні саме зобов'язання зберігається цілком і повністю, змінюється лише його суб'єктний склад у частині кредитора. Заміна сторони чи третьої особи у відносинах, щодо яких виник спір (процесуальне правонаступництво), можливе як на стадії розгляду справи так і на стадії виконання судового рішення, яке набрало законної сили, (зокрема, і до видання виконавчого листа) і відбувається виключно за відповідним рішенням суду, а не державного виконавця (що стосується заміни сторони виконавчого провадження), незалежно від того, чи виданий судом виконавчий лист на момент звернення із заявою про правонаступництво та чи пред'явлений він (виконавчий лист) до примусового виконання.

З огляду на положення ч. ч. 4, 5 ст. 12 ЗУ «Про виконавче провадження» колегія суддів Третьої судової палати Касаційного цивільного суду дійшла висновку, оскільки виконавчий документ повернуто стягувачу 31.05.2019, строк пред'явлення виконавчого документа до виконання перервався, а, відтак, саме з цієї дати перебіг строку пред'явлення виконавчого документа до виконання почався заново. Після переривання строку пред'явлення виконавчого документа до виконання у зв'язку з його пред'явленням до виконання перебіг строку починається заново з наступного дня після його повернення. Час, що минув до переривання строку, до нового строку не зараховується. Колегія суддів також звернула увагу, що відповідно до ЗУ Про внесення змін до розділу XIII «Прикінцеві та перехідні положення» ЗУ «Про виконавче провадження», який прийнятий 15.03.2022 та набрав чинності 26.03.2022, тимчасово, на період до припинення або скасування воєнного стану на території України

визначені цим Законом строки перериваються та встановлюються з дня припинення або скасування воєнного стану.

Відповідно до п. 10² розділу XIII «Прикінцеві та перехідні положення» ЗУ «Про виконавче провадження» до набрання чинності законом щодо врегулювання відносин за участю осіб, пов'язаних з державою-агресором, зупиняється вчинення виконавчих дій, забороняється заміна стягувачів у виконавчих провадженнях, стягувачами за якими є Російська Федерація або такі особи: громадяни Російської Федерації; юридичні особи, створені та зареєстровані відповідно до законодавства Російської Федерації; юридичні особи, створені та зареєстровані відповідно до законодавства, відмінного від законодавства України, серед кінцевих бенефіціарних власників, членів або учасників (акціонерів) яких є Російська Федерація, громадянин Російської Федерації або юридична особа, створена та зареєстрована відповідно до законодавства Російської Федерації.

Заборона заміни стягувачів поширюється саме на пов'язаних з державною агресором осіб, у тому числі юридичних осіб, створених та зареєстрованих відповідно до Закону України, серед кінцевих бенефіціарних власників, членів або учасників (акціонерів) яких є громадяни російської федерації, які не проживають на території України на законних підставах.

Так, у справі № 743/1606/14-ц за позовом ПАТ «Укрсоцбанк» до ОСОБА_1 про стягнення суми заборгованості за договором споживчого кредиту рішенням Ріпкинського районного суду Чернігівської області від 21.05.2015 позовні вимоги задоволено. 28.01.2016 Ріпкинський районний суд Чернігівської області видав виконавчий лист № 743/1606/14-ц про стягнення з ОСОБА_1 на користь ПАТ «Укрсоцбанк» суми заборгованості за кредитним договором.

З матеріалів справи також вбачається, що 16.09.2019 виконавчий документ повернено стягувачу відповідно до п.1 ч. 1 ст. 37 ЗУ «Про виконавче провадження».

У травні 2022 року АТ «Альфа-Банк», яке змінило назву на АТ «Сенс Банк», звернулось до Ріпкинського районного суду Чернігівської області із заявою про заміну сторони виконавчого провадження її правонаступником у справі за позовом ПАТ «Укрсоцбанк» до ОСОБА_1 про стягнення заборгованості за договором споживчого кредиту.

Заява мотивована тим, що згідно з виконавчим листом № 743/1606/14-ц, виданим 28.01.2016 Ріпкинським районним судом Чернігівської області, з ОСОБА_1 стягнуто на користь ПАТ «Укрсоцбанк» заборгованість за кредитним договором.

Заявник вказував, що на підставі передавального акта від 11.10.2019, затвердженого рішенням єдиного акціонера АТ «Укрсоцбанк» від 15.10.2019 № 5/2019 та рішенням загальних зборів акціонерів АТ «Альфа-Банк» від 15.10.2019, протокол № 4/2019, внаслідок реорганізації шляхом приєднання АТ «Укрсоцбанк» до АТ «Альфа-Банк» правонаступником усього майна, майнових прав та обов'язків АТ «Укрсоцбанк» згідно із вказаним актом є АТ «Альфа-Банк».

Посилаючись на вказані обставини, АТ «Альфа-Банк» просило замінити сторону виконавчого провадження (стягувача) ПАТ «Укрсоцбанк» на АТ «Альфа-Банк» за виконавчим листом № 743/1596/15-ц, виданим 28.01.2016 року Ріпкинським районним судом Чернігівської області, про стягнення з ОСОБА_1 на користь ПАТ «Укрсоцбанк» заборгованості за договором кредиту. 01.12.2022 АТ «Альфа-Банк» змінило найменування на АТ «Сенс Банк».

Ухвалою Ріпкинського районного суду Чернігівської області від 11.01.2023 у задоволенні заяви відмовлено. Встановивши, що АТ «Сенс Банк» (попередня назва до 01.12.2022 АТ «Альфа-банк») як юридична особа було створене та зареєстроване відповідно до законодавства України, його кінцевими бенефіціарними власниками були виключно громадяни російської федерації ОСОБА_2, ОСОБА_3, ОСОБА_4, при цьому відомостей по те, що вказані особи проживають на території України на законних підставах заявник не надав, місцевий суд дійшов висновку про відмову у задоволенні заяв АТ «Сенс Банк» про заміну сторони виконавчого провадження її правонаступником.

Постановою Чернігівського апеляційного суду від 27.04.2023 ухвалу Ріпкинського районного суду Чернігівської області від 11.01.2023 залишено без змін.

Верховний Суд погодився з такими висновками місцевого та апеляційного судів. Постановою від 31.01.2024 Верховний Суд залишив без змін ухвалу Ріпкинського районного суду Чернігівської області від 11.01.2023 та постанову Чернігівського апеляційного суду від 27.04.2023. Приймаючи рішення, суд касаційної інстанції вважав, що обмеження, передбачені п. 10² розділу XIII «Прикінцеві та перехідні положення» ЗУ «Про виконавче провадження», стосуються виключно зупинення виконання судових рішень на користь російської федерації або осіб, пов'язаних з державою-агресором, оскільки наслідки виконання такого рішення на території України є несумісними з публічним порядком України з огляду на потребу України забезпечувати захист національних інтересів у зв'язку з військовою агресією російської федерації та захист конституційних прав і свобод людини та громадянина в умовах воєнного стану.

Разом з тим колегія суддів Другої судової палати Касаційного цивільного суду в складі Верховного Суду звернула увагу, що таке обмеження є тимчасовим, і в абз.3 п. 10² розділу XIII «Прикінцеві та перехідні положення» ЗУ «Про виконавче провадження», зокрема, передбачено, що на період до припинення або скасування воєнного стану на території України визначені цим Законом строки перериваються та встановлюються з дня припинення або скасування воєнного стану. Заявник після усунення обставин, які є підставою для застосування до нього заборони, встановленої вказаним пунктом, або набрання чинності законом щодо врегулювання відносин за участю осіб, пов'язаних з державою-агресором, буде мати можливість вирішити відповідне процесуальне питання заміни сторони виконавчого провадження.

ПИТАННЯ ЮРИСДИКЦІЇ СПОРІВ ЩОДО ОСКАРЖЕННЯ РІШЕНЬ, ДІЙ АБО БЕЗДІЯЛЬНОСТІ ДЕРЖАВНОГО ВИКОНАВЦЯ ЧИ ІНШОЇ ПОСАДОВОЇ ОСОБИ ОРГАНУ ДЕРЖАВНОЇ ВИКОНАВЧОЇ СЛУЖБИ АБО ПРИВАТНОГО ВИКОНАВЦЯ. ВИЗНАЧЕННЯ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ЮРИСДИКЦІЇ

Визначення правильної юрисдикційності того чи іншого спору має важливе значення. Європейський суд з прав людини (далі - ЄСПЛ) у своїй практиці неодноразово звертав увагу на те, що кожен має право на суд, встановлений законом, тобто відповідний орган повинен мати повноваження вирішувати питання, що належать до його компетенції, на основі принципу верховенства права (рішення ЄСПЛ від 29.04.1988 у справі «Беліос проти Швейцарії»).

Судова юрисдикція - це інститут права, який покликаний розмежувати між собою компетенцію як різних ланок судової системи, так і різні види судочинства - цивільне, кримінальне, господарське та адміністративне.

Критеріями розмежування судової юрисдикції, тобто передбаченими законом умовами, за яких певна справа підлягає розгляду за правилами того чи іншого виду судочинства, є суб'єктний склад правовідносин, предмет спору та характер спірних матеріальних правовідносин у їх сукупності.

Крім того, таким критерієм може бути пряма вказівка в законі на вид судочинства, у якому розглядається визначена категорія справ.

Предметна юрисдикція - це розмежування компетенції цивільних, кримінальних, господарських та адміністративних судів. Кожен суд має право розглядати і вирішувати тільки ті справи (спори), які віднесені до його відання законодавчими актами, тобто діяти в межах встановленої компетенції.

Для вирішення питання про розмежування компетенції судів щодо розгляду адміністративних і цивільних справ недостатньо застосування виключно формального критерію - визначення складу учасників справи. Визначальною ознакою для правильного вирішення спору є характер правовідносин, з яких виник спір. При визначенні предметної та/або суб'єктної юрисдикції справ суди повинні виходити із прав та/або інтересів, за захистом

яких звернулася особа, заявлених вимог, характеру спірних правовідносин, їх змісту та правової природи.

Оскарження рішень, дій або бездіяльності державних, приватних виконавців, посадових осіб органів державної виконавчої служби в процедурі виконання рішень судів, за винятком рішень щодо виконавчого збору, витрат, пов'язаних з організацією та проведенням виконавчих дій і накладенням штрафу здійснюється до суду, який ухвалив судове рішення. Оскарження рішень, дій або бездіяльності державних, приватних виконавців, посадових осіб органів державної виконавчої служби в процедурі виконання рішень інших органів, у тому числі щодо виконавчого збору, витрат, пов'язаних з організацією та проведенням виконавчих дій і накладенням штрафу як виконавчих документів в окремому виконавчому провадженні, здійснюється до судів адміністративної юрисдикції.

Виконавець зобов'язаний вживати передбачених ЗУ «Про виконавче провадження» заходів щодо примусового виконання рішень, неупереджено, ефективно, своєчасно і в повному обсязі вчиняти виконавчі дії (ч. 1ст. 18 ЗУ «Про виконавче провадження»). Приватний виконавець приймає до виконання виконавчі документи за місцем проживання, перебування боржника - фізичної особи, за місцезнаходженням боржника - юридичної особи або за місцезнаходженням майна боржника. Виконавчі дії у виконавчих провадженнях, відкритих приватним виконавцем у виконавчому окрузі, можуть вчинятися ним на всій території України (ч.2 ст. 24 ЗУ «Про виконавче провадження»).

Прийняття державним чи приватним виконавцем виконавчих документів до виконання здійснюється за територіальним принципом, суть якого полягає у тому, що державний виконавець має право приймати до виконання виконавчі документи, місце виконання яких знаходиться на території, на яку поширюються його функції, а приватний виконавець має право приймати до виконання виконавчі документи, місце виконання яких знаходиться у межах його виконавчого округу, на території якого приватний виконавець здійснює діяльність, та відомості щодо якого внесені та містяться у Єдиному реєстрі приватних виконавців України. При цьому місце виконання виконавчого документа визначається за критеріями, зазначеними у ч.2 ст. 24 ЗУ «Про виконавче провадження», до яких законодавець відносить: (1) місце проживання, перебування боржника - фізичної особи, (2) місцезнаходження боржника - юридичної особи, (3) місцезнаходження майна боржника. Приватний виконавець має право прийняти до виконання подані йому виконавчі документи та відкрити виконавче провадження з їх виконання у разі, якщо місце проживання, перебування боржника - ФО або місцезнаходження боржника - юридичної особи або місцезнаходження майна боржника розташоване у межах виконавчого округу, в якому приватний виконавець здійснює свою діяльність та, відповідно, на яку поширюється компетенція цього приватного виконавця. Звертаючись до виконавця із заявою про примусове виконання рішення, стягувач має довести саме обставини знаходження майна боржника в межах виконавчого округу приватного виконавця, надати (додати до заяви) докази місцезнаходження майна боржника на цій території, а не докази фактичної наявності майна боржника у місцезнаходженні такого майна.

Для визначення предметної юрисдикції, зокрема щодо судового оскарження рішення, дії чи бездіяльності державного виконавця, вирішальне значення має суть оспорюваних дій. До юрисдикції адміністративних судів належать справи про оскарження рішень, дій чи бездіяльності державної виконавчої служби, прийнятих (вчинених, допущених) під час примусового виконання постанов державного виконавця про стягнення виконавчого збору.

У справі № 910/8397/16 ТОВ «Австро-Угорська Лізингова Компанія» звернулося до Господарського суду м. Києва з позовом до КП «Київський метрополітен» про стягнення суми заборгованості, суми пені зі сплати прострочених лізингових платежів.

КП «Київський метрополітен» подало зустрічну позовну заяву, в якій просило визнати недійсним пункт спірного договору на фінансові лізингові послуги.

Рішенням Господарського суду м. Києва від 28.09.2016 позов ТОВ «Австро-Угорська Лізингова Компанія» задоволено в частині стягнення суми заборгованості за договором

фінансового лізингу. В іншій частині відмовлено. У задоволенні зустрічного позову КП «Київський метрополітен» відмовлено.

Постановою Київського апеляційного господарського суду від 31.01.2017 рішення Господарського суду міста Києва від 28.09.2016 змінено. Позовні вимоги за первісним позовом задоволено частково: в частині стягнення суми заборгованості та пені зі сплати прострочених лізингових платежів. В іншій частині в задоволенні позовних вимог відмовлено. Господарським судом м. Києва 06.02.2017 на виконання рішення Господарського суду м. Києва від 28.09.2016 видано наказ.

Постановою ВГСУ від 25.04.2017 постанову Київського апеляційного господарського суду від 31.01.2017 в частині задоволення позову про стягнення пені в скасовано; у цій частині прийнято нове рішення, яким у задоволенні позову відмовлено; в іншій частині постанову Київського апеляційного господарського суду від 31.01.2017 залишено без змін.

Як вбачається з матеріалів справи, 29.08.2017 державним виконавцем винесена постанова про відкриття виконавчого провадження з примусового виконання постанови Відділу примусового виконання рішень Департаменту державної виконавчої служби Міністерства юстиції України від 28.08.2017 про стягнення виконавчого збору.

01.02.2018 представник стягувача звернувся до Відділу примусового виконання рішень Департаменту державної виконавчої служби Міністерства юстиції України про примусове виконання рішення суду та стягнення залишку суми боргу.

Постановою від 02.02.2018 державним виконавцем було відкрито виконавче провадження з виконання наказу Господарського суду міста Києва від 06.02.2017 № 910/8397/16, в якій повторно зазначалось про стягнення виконавчого збору.

20.11.2018 між ТОВ «Австро-Угорська Лізингова Компанія» та КП «Київський метрополітен» в рамках виконавчого провадження укладено мирову угоду, яку 23.11.2018 Державним виконавцем передано до Господарського суду міста Києва на затвердження відповідно до ст. 330 ГПК України.

Ухвалою Господарського суду міста Києва від 28.11.2018 заяву Відділу примусового виконання рішень Департаменту державної виконавчої служби Міністерства юстиції України про затвердження мирової угоди на стадії виконання рішення у справі № 910/8397/16 задоволено та затверджено мирову угоду, укладену 20.11.2018 між ТОВ «Австро-Угорська Лізингова Компанія» і КП «Київський метрополітен».

Відповідно до постанови від 12.12.2018 державним виконавцем повернуто виконавчий документ стягувачу за заявою ТОВ «Австро-Угорська Лізингова Компанія».

21.12.2018 КП «Київський метрополітен» подано до Господарського суду міста Києва скаргу на дії головного державного виконавця Відділу примусового виконання рішень Департаменту державної виконавчої служби Міністерства юстиції України Рубель І.В. щодо винесення постанови від 12.12.2018 про повернення виконавчого документу стягувачу. Ухвалою Господарського суду міста Києва від 21.01.2019 скаргу КП «Київський метрополітен» задоволено, визнано неправомірними дії головного державного виконавця Відділу примусового виконання рішень Департаменту державної виконавчої служби Міністерства юстиції України Рубель І.В. щодо винесення постанови від 12.12.2018 про повернення виконавчого документу стягувачу, а саму постанову визнано недійсною; державного виконавця Рубель І.В. зобов'язано винести постанову про закінчення виконавчого провадження та повернути виконавчий документ до Господарського суду міста Києва.

18.09.2019 державним виконавцем прийнято постанову від 28.08.2017 про арешт коштів боржника при примусовому виконанні постанови про стягнення виконавчого збору. Відповідно до постанови від 18.09.2019 накладено арешт на грошові кошти КП «Київський метрополітен».

КП «Київський метрополітен» звернулося до Окружного адміністративного суду міста Києва з позовною заявою, в якій позивач просив суд визнати протиправними дії державного виконавця щодо списання коштів з рахунків КП «Київський метрополітен» за постановою про накладення арешту на кошти боржника від 18.09.2019 при примусовому виконанні постанови

про стягнення виконавчого збору від 28.08.2017, а також визнати протиправною та скасувати постанову про накладення арешту на кошти боржника від 18.09.2019.

Рішенням Окружного адміністративного суду міста Києва від 15.01.2020 у адміністративній справі № 640/18483/19 у задоволенні позову КП «Київський метрополітен» відмовлено.

Постановою Шостого апеляційного адміністративного суду від 17.03.2020 у адміністративній справі № 640/18483/19 рішення Окружного адміністративного суду м. Києва від 15.01.2020 скасовано та прийнято нову постанову, якою адміністративний позов КП «Київський метрополітен» до Міністерства юстиції України в особі Департаменту державної виконавчої служби про визнання дій протиправними та зобов'язання вчинити дії задоволено частково. Визнано протиправними дії державного виконавця щодо списання коштів з рахунків КП «Київський метрополітен» за постановою про арешт коштів боржника від 18.09.2019 при примусовому виконанні постанови про стягнення виконавчого збору від 28.08.2017. Визнано протиправною постанову про арешт коштів боржника від 18.09.2019. Постановою Верховного Суду у складі колегії суддів Касаційного адміністративного суду від 01.07.2020 постанову Шостого апеляційного адміністративного суду від 17.03.2020 залишено без змін.

З матеріалів справи також вбачається, що 05.06.2020 КП «Київський метрополітен» у межах господарської справи № 910/8397/16 звернулося до Господарського суду міста Києва зі скаргою на дії Департаменту державної виконавчої служби Міністерства юстиції України, у якій просило визнати бездіяльність головного державного виконавця Відділу примусового виконання рішень Департаменту державної виконавчої служби Міністерства юстиції України Рубель І.В. неправомірною та зобов'язати останнього здійснити виконавчі дії щодо повернення на поточний рахунок КП «Київський метрополітен» помилково (зайво) стягнутих грошових коштів за постановою про арешт коштів боржника від 18.09.2019 при примусовому виконанні постанови про стягнення виконавчого збору від 28.08.2017.

Скаргу КП «Київський метрополітен» обґрунтувало тим, що згідно з постановою Шостого апеляційного адміністративного суду від 17.03.2020 у адміністративній справі № 640/18483/19 дії головного державного виконавця щодо списання коштів з рахунків КП «Київський метрополітен» визнано судом протиправними, а стягнуті грошові кошти за постановою про арешт коштів боржника від 18.09.2019 при примусовому виконанні постанови про стягнення виконавчого збору від 28.08.2017, підлягають поверненню як такі, що надміру зараховані до державного та місцевого бюджетів. При цьому скаржник послався на положення ч. 1 ст. 325, ч. 1 ст. 370 КАС України та зазначив, що судові рішення у адміністративній справі № 640/18483/19 є обов'язковим і підлягає виконанню на всій території України, проте в порушення законодавства державним виконавцем не було вчинено жодних дій щодо здійснення заходів з повернення на поточний рахунок КП «Київський метрополітен» помилково (зайво) стягнутого виконавчого збору.

Ухвалою Господарського суду міста Києва від 16.08.2023, залишеною без змін постановою Північного апеляційного господарського суду від 09.01.2024, скаргу КП «Київський метрополітен» на дії Департаменту державної виконавчої служби Міністерства юстиції України задоволено частково. Визнано бездіяльність головного державного виконавця Відділу примусового виконання рішень Департаменту державної виконавчої служби Міністерства юстиції України Рубель І.В. неправомірною. Зобов'язано Відділ примусового виконання рішень Департаменту державної виконавчої служби Міністерства юстиції України здійснити дії щодо повернення на поточний рахунок КП «Київський метрополітен» помилково (зайво) стягнутих грошових коштів, у тому числі шляхом направлення подання до відповідного органу казначейства за місцем зарахування платежу до бюджету за формою відповідно до Порядку повернення (перерахування) коштів, помилково або надміру зарахованих до державного та місцевих бюджетів, затвердженого наказом Міністерства фінансів України від 03.09.2013 № 787.

Колегія суддів Касаційного господарського суду у складі Верховного Суду не погодилася з такими висновками місцевого та апеляційного господарських судів. Постановою Верховного Суду від 26.03.2024 постанову Північного апеляційного господарського суду від

09.01.2024 та ухвалу Господарського суду міста Києва від 16.08.2023 скасовано. Провадження у справі № 910/8397/16 за скаргою КП «Київський метрополітен» на дії Департаменту державної виконавчої служби Міністерства юстиції України закрито.

Колегія суддів касаційної інстанції в постанові зазначила, що господарські суди не взяли до уваги, що рішення, дії чи бездіяльність виконавця та посадових осіб органів державної виконавчої служби щодо виконання судового рішення можуть бути оскаржені сторонами, іншими учасниками та особами до суду, який видав виконавчий документ, у порядку, передбаченому законом; при цьому справи про оскарження рішень, дій чи бездіяльності державної виконавчої служби, прийнятих (вчинених, допущених) під час примусового виконання постанов державного виконавця про стягнення виконавчого збору, витрат, пов'язаних з організацією та проведенням виконавчих дій і накладенням штрафу, як виконавчих документів в окремому виконавчому провадженні, належать до юрисдикції адміністративних судів, а також ті обставини, що питання правомірності стягнення з КП «Київський метрополітен» грошових коштів (виконавчого збору) до державного бюджету було предметом розгляду у адміністративній справі № 640/18483/19 в порядку адміністративного судочинства і бездіяльність державного виконавця Департаменту державної виконавчої служби Міністерства юстиції України, що є предметом оскарження за скаргою КП «Київський метрополітен», поданою в межах господарської справи № 910/8397/16, за доводами КП «Київський метрополітен» полягає саме у не вчиненні державним виконавцем дій щодо здійснення заходів з повернення на поточний рахунок КП «Київський метрополітен» помилково стягнутих коштів виконавчого збору.

Колегія суддів звернула увагу, що оскільки справа № 910/8397/16 розглянута в порядку господарського судочинства, а скарга на дії Департаменту державної виконавчої служби Міністерства юстиції України пов'язана з оскарженням бездіяльності головного державного виконавця з питань, що стосується повернення на поточний рахунок КП «Київський метрополітен» помилково (зайво) стягнутої суми виконавчого збору, що встановлено судовим рішенням у межах розгляду адміністративного позову в справі № 640/18483/19, то Верховний Суд позбавлений процесуальної можливості направити справу № 910/8397/16 за встановленою юрисдикцією в порядку ч. 2 ст. 231 ГПК України. З огляду на те, що бездіяльність державного виконавця Департаменту державної виконавчої служби Міністерства юстиції України, що є предметом оскарження за скаргою КП «Київський метрополітен», фактично стосується виконання рішення в адміністративній справі № 640/18483/19 щодо повернення суми виконавчого збору, то КП «Київський метрополітен» не позбавлене права звернутися з відповідною скаргою за встановленою юрисдикцією.

За наявності документального підтвердження відомостей про наявність майна в межах виконавчого округу приватного виконавця, зокрема відомостей про відкриті на ім'я боржника рахунки в банках або інших фінансових установах, виконавець має підстави для відкриття виконавчого провадження за таким критерієм, як місцезнаходження майна боржника.

У справі № 913/262/22 рішенням Господарського суду Луганської області від 17.02.2023 позовні вимоги ТОВ «ТБ «НОВААГРО» до ФГ «РИСК» про стягнення суми заборгованості за договором поставки задоволено частково. Стягнуто з відповідача на користь позивача суму штрафних санкцій за договором поставки. У задоволенні позовних вимог у частині стягнення попередньої оплати за спірним договором відмовлено. Додатковим рішенням Господарського суду Луганської області від 01.03.2023 стягнуто з ФГ «РИСК» на користь ТОВ «ТБ "НОВААГРО» суму судових витрат.

Постановою Східного апеляційного господарського суду від 10.05.2023 рішення Господарського суду Луганської області від 17.02.2023 у частині відмови в задоволенні позовних вимог про стягнення попередньої оплати скасовано, та в цій частині прийнято нове рішення, яким позовні вимоги ТОВ «ТБ «НОВААГРО» про стягнення з ФГ «РИСК» попередньої оплати задоволено. На виконання вказаних судових рішень позивачу видано три судові накази від 30.05.2023 у справі № 913/262/22.

ФГ «РИСК» (боржник) звернувся до Господарського суду Луганської області зі скаргою на дії та рішення приватного виконавця виконавчого округу м. Києва Мельниченка К.П. та про зобов'язання вчинити певні дії. Заявник просив поновити строк на звернення до господарського суду зі скаргою на дії та рішення приватного виконавця виконавчого округу міста Києва Мельниченка К.П. у відкритті виконавчих проваджень від 21.08.2023 з примусового виконання наказів № 913/262/22 від 30.05.2023, виданих Господарським судом Луганської області та всіх прийнятих у межах зазначених виконавчих проваджень постанов.

Скарга на дії приватного виконавця обґрунтована тим, що виконавчі провадження відкрито в місті Києві з порушення правил територіальної юрисдикції, оскільки відсутні докази наявності майна боржника в м. Києві, а юридичним та фактичним місцезнаходженням боржника та його майна є с. Невське Сватівського району Луганської області.

Ухвалою Господарського суду Луганської області від 08.11.2023, залишеною без змін постановою Східного апеляційного господарського суду від 19.12.2023 відмовлено у задоволенні скарги ФГ «Риск» про визнання неправомірними дій приватного виконавця виконавчого округу м. Києва Мельниченка К. П., оскільки стягувач надав докази (копію платіжної інструкції від 17.08.2023 № 3469057) на підтвердження знаходження майна боржника (наявності відкритого банківського рахунку в АТ «ОТП Банк», який зареєстрований у м. Києві) у виконавчому окрузі міста Києва (виконавчому окрузі приватного виконавця Мельниченка К. П.), так як це є підставою для відкриття виконавчого провадження, оскільки сама собою наявність рахунку боржника в банківській установі, місцезнаходженням якої є місто Київ, є достатньою підставою для відкриття виконавчого провадження.

Верховний Суд підтримав правову позицію місцевого та апеляційного господарських судів про те, що оспорювані боржником постанови приватного виконавця Мельниченка К. П. від 21.08.2023 з примусового виконання наказів Господарського суду Луганської області від 30.05.2023 у справі № 913/262/22 не суперечить ч.2 ст. 24 ЗУ «Про виконавче провадження», ст. 25 ЗУ «Про органи та осіб, які здійснюють примусове виконання судових рішень і рішень інших органів», оскільки було винесено за таким критерієм як місцезнаходження майна боржника, який був доведений стягувачем при поданні заяви про примусове виконання рішення суду, а приватний виконавець прийняв до виконання судові накази за наявності доказів того, що місце виконання цього наказу знаходилося у межах його виконавчого округу.

Верховний Суд вважав, що у відповідності до ст. ст. 93, 95 ЦК України, ст. ст. 3, 6, 7 ЗУ «Про платіжні системи та переказ коштів в Україні» та ст. 2, 23, 47 ЗУ «Про банки і банківську діяльність», враховуючи, що відкриття виконавчих проваджень відбулося на території м. Києва за наявності належних доказів, що засвідчують факт знаходження майна боржника за територіальним округом діяльності приватного виконавця Мельниченка К. П., дії приватного виконавця при відкритті виконавчих проваджень не порушують територіальну юрисдикцію.

Постановою Верховного Суду від 04.04.2024 ухвалу Господарського суду Луганської області від 08.11.2023 та постанову Східного апеляційного господарського суду від 19.12.2023 залишено без змін.

Право вибору місця відкриття виконавчого провадження між кількома органами державної виконавчої служби належить саме стягувачу.

У іншій справі № 483/1220/21 рішенням Очаківського міськрайонного суду Миколаївської області від 21.12.2022, зміненим постановою Миколаївського апеляційного суду від 13.11.2023 року, з ОСОБА_1 на користь ОСОБА_3 стягнуто суму заборгованості за договорами позики.

Матеріалами справи встановлено, що 13.12.2023 Очаківським міськрайонним судом Миколаївської області видано виконавчий лист №483/1220/21 з виконання рішення Очаківського міськрайонного суду Миколаївської області від 21.12.2022, який 14.12.2023 пред'явлено стягувачем до виконання приватному виконавцеві виконавчого округу Миколаївської області Довгань В. В. У виконавчому листі адресою місця реєстрації ОСОБА_1

зазначено: АДРЕСА_3, що відноситься до території виконавчого округу приватного виконавця Довгань В. В.

Стягувач 14.12.2023 звернувся до приватного виконавця виконавчого округу Миколаївської області Довгань В. В. про прийняття до виконання виконавчого листа Очаківського міськрайонного суду Миколаївської області № 483/1220/21, виданого 13.12.2023 про стягнення з ОСОБА_1 на його користь суми боргу. Також у заяві стягувач повідомив, що за ОСОБА_1 зареєстрована земельна ділянка за адресою: Миколаївська область, Миколаївський район, с/р Кривобалківська та додав до заяви підтверджуючий про це документ, а саме копію Інформації з Державного реєстру речових прав на нерухоме майно, а також надав оригінал виконавчого листа.

Відповідно до інформації з Державного реєстру речових прав на нерухоме майно та Реєстру прав власності на нерухоме майно, Державного реєстру Іпотек, Єдиного реєстру заборон відчуження об'єктів нерухомого майна підтверджується право ОСОБА_1 на земельну ділянку, що розташована за адресою: Миколаївська область, Миколаївський район, с/р Кривобалківська, тобто на майно боржника яке знаходиться в межах виконавчого округу приватного виконавця Довгань В. В.

Як вбачається з матеріалів справи, постановою про відкриття виконавчого провадження від 14.12.2023 приватного виконавця виконавчого округу Миколаївської області Довгань В. В., відповідно до заяви стягувача ОСОБА_3 про примусове виконання виконавчого листа № 483/1220/21, виданого 13.12.2023 Очаківським міськрайонним судом Миколаївської області про стягнення з ОСОБА_1 на користь ОСОБА_3 суми заборгованості за договорами позики, відкрито виконавче провадження з виконання вказаного виконавчого листа.

Боржник звернувся до Очаківського міськрайонного суду Миколаївської області зі скаргою на протиправну постанову приватного виконавця виконавчого округу Миколаївської області Довгань В. В. про відкриття виконавчого провадження, просив зобов'язати приватного виконавця скасувати постанову приватного виконавця виконавчого округу Миколаївської області Довгань В. В. про відкриття виконавчого провадження від 14.12.2023. Скарга обґрунтована тим, що вказане виконавче провадження відкрито за заявою стягувача, з якої вбачається, що заява про відкриття виконавчого провадження подана і за місцем проживання боржника і за місцем знаходження майна, при цьому не зазначено за яким саме майном боржника та його місцезнаходженням подається виконавчий документ до виконання.

Ухвалою Очаківського міськрайонного суду Миколаївської області від 12.12.2024 в задоволенні скарги боржника відмовлено. Постановою Миколаївського апеляційного суду від 09.04.2024 ухвалу Очаківського міськрайонного суду Миколаївської області від 12.02.2024 залишено без змін.

Ч. 2 ст. 24 ЗУ «Про виконавче провадження» передбачено, що приватний виконавець приймає до виконання виконавчі документи за місцем проживання, перебування боржника-фізичної особи, за місцезнаходженням боржника-юридичної особи або за місцезнаходженням майна боржника. Відповідно до п. 3 розділу III Інструкції з організації примусового виконання рішень заява про примусове виконання рішення подається до органу державної виконавчої служби або приватного виконавця у письмовій формі разом із оригіналом (дублікатом) виконавчого документа. У разі пред'явлення виконавчого документа до органу державної виконавчої служби або приватного виконавця за місцезнаходженням майна боржника до заяви про примусове виконання рішення додається документ/копія документа, який підтверджує, що майно боржника (грошові кошти на рахунках в банках або інших фінансових установах, небанківських надавачах платіжних послуг, електронних гаманцях в емітентах електронних грошей) знаходиться(яться) на території, на яку поширюється компетенція органу державної виконавчої служби, або в межах виконавчого округу приватного виконавця.

Місцевим та апеляційним судами встановлено, що виконавчий лист № 483/1220/21 про стягнення з боржника боргу надійшов до приватного виконавця виконавчого округу Миколаївської області Довгань В. В., оскільки місцезнаходження майна боржника - земельної ділянки для ведення товарного сільськогосподарського виробництва є Миколаївська область, Миколаївський район с/р Кривобалківська, яка знаходиться на території Миколаївського

району Миколаївської області. Про вказане конкретне майно, що належить боржнику було зазначено стягувачем у заяві про примусове виконання рішення з додатком копії Інформації з Державного реєстру речових прав на нерухоме майно. Крім того, з копії виконавчого листа вбачається, що адресою місця реєстрації боржника зазначено: АДРЕСА_3, що відноситься до території виконавчого округу приватного виконавця Довгань В. В.

Відмовляючи у задоволенні скарги, суди виходили з того, що виконавчий лист № 483/1220/21 відповідає вимогам ст. 4 ЗУ «Про виконавче провадження» та пред'явлений до примусового виконання належним стягувачем в обумовлені законом строки для пред'явлення його до виконання. Приватний виконавець при винесенні постанови про відкриття виконавчого провадження діяла відповідності до положень ст. 24 ЗУ «Про виконавче провадження», правомірно винесла постанову про відкриття виконавчого провадження та у нею були відсутні правові підстави для відмови у відкритті виконавчого провадження чи повернення виконавчого документа стягувачу без прийняття до виконання, оскільки місце відкриття виконавчого провадження було визначено стягувачем за місцем знаходження майна боржника.

За таких обставин, встановивши, що виконавець діяв відповідно до вимог ЗУ «Про виконавче провадження» та в межах своїх повноважень, суди дійшли висновку про необґрунтованість скарги боржника на постанову приватного виконавця про відкриття виконавчого провадження та відсутність підстав для її задоволення.

СПРАВИ, ПОВ'ЯЗАНІ З ВІДСТРОЧЕННЯМ ВИКОНАННЯ СУДОВОГО РІШЕННЯ

Відстрочення виконання рішення має базуватися на принципах співмірності і пропорційності з метою забезпечення балансу прав і законних інтересів стягувача і боржника.

Так, у справі № 905/271/24 ТОВ «Газопостачальна компанія «Нафтогаз Трейдин» звернулось до Господарського суду Донецької області з позовом до ТОВ «Краматорськтеплоенерго» про стягнення суми заборгованості за договором постачання природного газу. Рішенням Господарського суду Донецької області від 21.05.2024 позов задоволено у зв'язку з доведеністю позовних вимог, відстрочивши виконання рішення до 01.03.2025.

Представник ТОВ «Газопостачальна компанія «Нафтогаз Трейдин» – адвокат Пясецький Д.В. з рішенням місцевого господарського суду не погодився та звернувся до Східного апеляційного господарського з апеляційною скаргою, в якій просив скасувати рішення Господарського суду Донецької області від 21.05.2024 в частині відстрочення виконання рішення суду до 01.03.2025 року та ухвалити в цій частині нове рішення про відмову в задоволенні клопотання відповідача про відстрочення виконання рішення суду.

Постановою Східного апеляційного господарського суду від 24.07.2024 рішення Господарського суду Донецької області від 21.05.2024 залишено без змін.

Апеляційним господарським судом встановлено, що в обґрунтування заяви про відстрочення виконання судового рішення у цій справі відповідач посилався на скрутний фінансовий стан та виключні обставини провадження діяльності підприємства в умовах воєнного стану, вказуючи на те, що: ТОВ «Краматорськтеплоенерго» є ліцензіатом з виробництва, транспортування і постачання електричної та теплової енергії відповідно до зазначених ним ліцензій і підприємство здійснює господарську діяльність на виробничих потужностях Краматорської теплоелектроцентралі та використовує у своїй господарсько-виробничій діяльності у якості палива природний газ та кам'яне вугілля.

У зв'язку з військовою агресією РФ в Україні введено воєнний стан, строк якого неодноразово продовжувався і не скасований на дату ухвалення судового рішення. Наказом Міністерства з питань реінтеграції тимчасово окупованих територій України від 22.12.2022 №309 встановлено, що Краматорська міська територіальна громада (Краматорський район, Донецька область) відноситься до території, на яких ведуться (велися) бойові дії (територія

можливих бойових дій); наказами Міністерства енергетики України від 15.03.2023 №91 та від 16.01.2024 №15 ТОВ «Краматорськтеплоенерго» визнано підприємством, яке є критично важливим для функціонування економіки та забезпечення життєдіяльності населення в особливий період, затверджених постановою Кабінету Міністрів України від 27.01.2023 №76.

Місцезнаходження ТОВ «Краматорськтеплоенерго» є Донецька область, м. Краматорськ, вул. О.Тихого, 8-Д. Відповідач знаходиться на території можливих бойових дій та продовжує виконувати соціально значущу роль забезпечення життєдіяльності населення в особливий період; господарська діяльність відповідача з постачання теплової енергії споживачам є стабільно збитковою. Відповідно до балансу збитки ТОВ «Краматорськтеплоенерго» на початок 2022 року становили 4 494 080 грн, станом на 31.12.2022 – 8 763 730 грн, а станом на 31.12.2023 – 12 877 260 грн. Дебіторська заборгованість населення, яке є основним споживачем послуг, станом на 01.03.2024 складає 454 263 750 грн, що підтверджується довідкою про фінансовий стан від 14.03.2024 №07/246. Втім, законодавством заборонено стягнення штрафних санкцій, а після 24.02.2022 також і реальної заборгованості.

Враховуючи викладене, колегія суддів апеляційного господарського суду вважала, що стягнення одночасно всієї суми боргу заблокує фінансову діяльність підприємства, призведе до виникнення заборгованості з заробітної плати працівників, що залишились та підтримують роботу ТЕЦ, через що підготовка станції до майбутнього опалювального сезону Краматорської міської територіальної громаді у період 2024/2025 буде неможливою. І відстрочення виконання рішення надасть можливість підприємству почати опалювальний сезон 2024/2025 та безперебійно за можливості продовжити господарську діяльність в умовах воєнного стану, накопичити кошти протягом опалювального сезону та повністю виконати судові рішення у цій справі.

Як вбачається з приписів п.6 ст. 238, ст. 331 ГПК України відстрочення виконання рішення суду має здійснюватися з метою недопущення погіршення економічної ситуації боржника, а також з метою недопущення невиконання рішення суду на користь кредитора. Тобто, важливим є досягти балансу інтересів сторін.

З огляду на те, що боржник довів суду наявність підстав для відстрочення виконання рішення, апеляційний господарський суд вважав, що наявні правові підстави для відстрочення виконання рішення у даній справі до 01.03.2025. Колегія суддів апеляційного господарського суду дійшла висновку, що відстрочення виконання рішення суду у справі *не порушить баланс інтересів сторін*, оскільки підприємство відповідача з самого початку військової агресії знаходилося на території проведення можливих бойових дій, в той час, як підприємство позивача знаходиться на більш безпечній території, при цьому, позивачем не доведено погіршення його матеріального стану внаслідок неможливості негайного виконання рішення суду відповідачем. Військова агресія проти України та правовий режим військового стану в країні однаково негативно впливають на обидві сторони спору, проте відповідач свою заяву про відстрочення обґрунтовував, зокрема, тим, що він тривалий час здійснював та продовжує здійснювати господарську діяльність саме в зоні можливих бойових дій. І зазначені у заяві обставини ускладнюють негайне виконання рішення у цій справі з урахуванням соціально важливої діяльності та необхідності якнайшвидшого відновлення господарської діяльності. З урахуванням викладеного, апеляційний господарський суд дійшов висновку, що відстрочення виконання рішення для боржника в цьому випадку не є інструментом ухилення від виконання рішення, боржник лише намагається через існування певних обставин, які таке виконання ускладнюють, відновити нормальну господарську діяльність з метою забезпечення повного виконання рішення та погашення заборгованості перед позивачем.

Постановою Верховного Суду від 18.09.2024 постанову Східного апеляційного господарського суду від 24.07.2024 та рішення Господарського суду Донецької області від 21.05.2024 в частині відстрочення виконання рішення залишено без змін. Колегія суддів Касаційного господарського суду у складі Верховного Суду зазначила, що для виправдовування затримки виконання рішення суду недостатньо лише зазначити про відсутність у боржника коштів, обов'язково мають враховуватися і інтереси іншої сторони

спору, на користь якої ухвалено рішення. І господарські суди, задовольняючи клопотання боржника про відстрочення виконання рішення Господарського суду Донецької області від 21.05.2024 до 01.03.2025, керуючись принципами співмірності і пропорційності з метою забезпечення балансу прав і законних інтересів стягувача і боржника, врахували наведені позивачем заперечення, як сторони спору, на користь якої ухвалено рішення, адже боржник просив відстрочити виконання рішення на 12 місяців з дати ухвалення відповідного рішення суду (максимальний строк, встановлений ст. 331 ГПК України).

ЗАМІНА СТОРОНИ У ВИКОНАВЧОМУ ПРОВАДЖЕННІ

У разі вибуття однієї із сторін виконавець за заявою сторони, а також заінтересована особа мають право звернутися до суду із заявою про заміну сторони її правонаступником. Для правонаступника усі дії, вчинені до його вступу у виконавче провадження, є обов'язковими тією мірою, якою вони були б обов'язковими для сторони, яку правонаступник замінив.

Правонаступництвом у виконавчому провадженні необхідно розуміти заміну однієї зі сторін (стягувача або боржника) з переходом прав та обов'язків до іншої особи (правонаступника), що раніше не брали участі у виконавчому провадженні. Правонаступництво можливе на всіх стадіях виконавчого провадження - з моменту відкриття виконавчого провадження до його закінчення.

Заміна сторони виконавчого провадження відбувається у разі вибуття однієї зі сторін та полягає у вступі на її місце її правонаступника. У даному випадку визначальною умовою є саме факт правонаступництва, тобто передача прав та обов'язків (адміністративної компетенції) однієї особи іншій.

Права та обов'язки органів виконавчої влади переходять: у разі злиття органів виконавчої влади - до органу виконавчої влади, утвореного внаслідок такого злиття; у разі приєднання одного або кількох органів виконавчої влади до іншого органу виконавчої влади - до органу виконавчої влади, до якого приєднано один або кілька органів виконавчої влади; у разі поділу органу виконавчої влади - до органів виконавчої влади, утворених внаслідок такого поділу; у разі перетворення органу виконавчої влади - до утвореного органу виконавчої влади; у разі ліквідації органу виконавчої влади і передачі його завдань та функцій іншим органам виконавчої влади - до органів виконавчої влади, визначених відповідним актом Кабінету Міністрів України.

Підставами для залучення до участі у справі правонаступника сторони суб'єкта владних повноважень є або припинення суб'єкта владних повноважень в результаті реорганізації чи ліквідації, або повне чи часткове передання (набуття) адміністративної компетенції одного суб'єкта владних повноважень до іншого (іншим) внаслідок повного чи часткового припинення його адміністративної компетенції.

Якщо спір виник з приводу реалізації суб'єктом владних повноважень, що припиняється, його компетенції, підстави для правонаступництва виникають з моменту його вибуття з правовідносин, щодо яких виник спір, унаслідок, зокрема, передачі розпорядчим актом Кабінету Міністрів України його адміністративної компетенції іншому (іншим) суб'єктам владних повноважень.

У справі № 440/4546/21 ПАТ «Транснаціональна фінансово-промислова нафтова компанія «Укртатнафта» звернулося до Полтавського окружного адміністративного суду з позовом до Управління Держпраці у Полтавській області про визнання протиправними дій Управління Держпраці у Полтавській області щодо відмови у знятті з обліку технологічного транспорту та зобов'язати Управління Держпраці у Полтавській області зняти з реєстрації транспортні засоби.

Рішенням Полтавського окружного адміністративного суду від 26.11.2021, залишеним без змін постановою Другого апеляційного адміністративного суду від 01.02.2023, адміністративний позов задоволено.

На виконання судового рішення Полтавським окружним адміністративним судом 14.02.2023 видано виконавчий лист.

27.11.2023 до Полтавського окружного адміністративного суду надійшла заява Відділу примусового виконання рішень Управління забезпечення примусового виконання рішень у Полтавській області Східного міжрегіонального управління Міністерства юстиції про заміну сторони виконавчого провадження, в якій заявник просить боржника - Управління Держпраці у Полтавській області, замінити на Північно-Східне міжрегіональне управління Державної служби з питань праці.

Ухвалою Полтавського окружного адміністративного суду від 05.12.2023, залишеною без змін постановою Другого апеляційного адміністративного суду від 23.02.2024, заяву головного державного виконавця Відділу примусового виконання рішень Управління забезпечення примусового виконання рішень у Полтавській області Східного міжрегіонального управління Міністерства юстиції Ніколенка С.В. про заміну сторони виконавчого провадження у справі № 440/4546/21 задоволено. Замінено боржника у виконавчому провадженні з примусового виконання виконавчого листа № 440/4546/21, виданого 14.02.2023 Полтавським окружним адміністративним судом, Управління Держпраці у Полтавській області його правонаступником Північно-Східним міжрегіональним управлінням Державної служби з питань праці.

З аналізу статей 1, 3, 15 ЗУ «Про виконавче провадження», статей 52, 379 КАС України, Порядку здійснення заходів, пов'язаних з утворенням, реорганізацією або ліквідацією міністерств, інших центральних органів виконавчої влади вбачається, що підставами для залучення до участі у справі правонаступника сторони суб'єкта владних повноважень є або припинення суб'єкта владних повноважень в результаті реорганізації чи ліквідації, або повне чи часткове передання (набуття) адміністративної компетенції одного суб'єкта владних повноважень до іншого (іншим) внаслідок повного чи часткового припинення його адміністративної компетенції. Суди встановлено, що оскільки, завдання і функції Управління Держпраці у Полтавській області як юридичної особи здійснюються Північно-Східним міжрегіональним управлінням Державної служби з питань праці, а тому Управління Держпраці у Полтавській області вибула як сторона виконавчого провадження, а її правонаступником є Північно-Східне міжрегіональне управління Державної служби з питань праці. Тобто держава, яка в особі Кабінету Міністрів України ухвалила постанову від 12.01.2022 № 14 «Деякі питання територіальних органів Державної служби з питань праці», коли ліквідувала, серед інших, Управління Держпраці у Полтавській області, не відмовилася від завдань і функцій, покладених на органи Державної служби з питань праці, а наділила ними новоутворений міжрегіональний територіальний орган - Північно-Східного міжрегіонального управління Державної служби з питань праці, що вказує про компетенційне адміністративне (публічне) правонаступництво Північно-Східного міжрегіонального управління Державної служби з питань праці, тобто про перехід до Північно-Східного міжрегіонального управління Державної служби з питань праці завдань і функцій Управління Держпраці у Полтавській області.

З огляду на викладене місцевий адміністративний і апеляційний адміністративний суди вважали обґрунтованими позовні вимоги. Постановою Верховного Суду від 06.08.2024 ухвалу Полтавського окружного адміністративного суду від 05.12.2023 та постанову Другого апеляційного адміністративного суду від 23.02.2024 залишено без змін.

Якщо питання заміни сторони боржника у виконавчому провадженні порушено суб'єктом, який не є учасником виконавчого провадження, у межах примусового виконання судового рішення, та не є органом примусового виконання судових рішень, відсутні підстави для задоволення заяви про заміну сторони у виконавчому документі.

У справі № 260/5190/21 ОСОБА_1 звернулася до суду з адміністративним позовом до Державної інспекції архітектури та містобудування України про: визнання протиправним та скасування наказу Державної архітектурно-будівельної інспекції України від 02.09.2021 року № 405 «ОС» про звільнення ОСОБА_1 з посади завідувача сектору правової роботи Управління Державної архітектурно-будівельної інспекції у Закарпатській області;

зобов'язання Державної архітектурно-будівельної інспекції України поновити позивача на посаді завідувача сектору правової роботи Управління Державної архітектурно-будівельної інспекції у Закарпатській області з 03.09.2021, а в разі неможливості такого поновлення, виконати вимоги ст. 184 КЗпП України щодо обов'язкового працевлаштування.

Рішенням Закарпатського окружного адміністративного суду від 20.12.2021 позов задоволено. Визнано протиправним та скасовано наказ Державної архітектурно-будівельної інспекції України від 02.09.2021 № 405 «ОС» «Про звільнення ОСОБА_1». Поновлено з 03.09.2021 позивачку на посаді завідувача сектору правової роботи Управління Державної архітектурно-будівельної інспекції у Закарпатській області. Дopusщено негайне виконання рішення суду в частини поновлення ОСОБА_1 на займаній посаді.

07.02.2022 Закарпатським окружним адміністративним судом ОСОБА_1 видано виконавчий лист від 25.01.2022.

До Закарпатського окружного адміністративного суду надійшли заяви Управління Державної казначейської служби України у Дніпровському районі м. Києва про заміну сторони боржника у виконавчому листі у справі № 260/5190/21 виданому 25.01.2022 Закарпатським окружним адміністративним судом та у постанові ДВС від 03.02.2023 з Державної архітектурно-будівельної інспекції України (код ЄДРПОУ 37471912) на її правонаступника - Державну інспекцію архітектури та містобудування України (код ЄДРПОУ 44245840).

Ухвалою Закарпатського окружного адміністративного суду від 28.04.2023, залишеною без змін постановою Восьмого апеляційного адміністративного суду від 21.06.2023, заяву Управління Державної казначейської служби України у Дніпровському районі м. Києва задоволено. Замінено боржника - Державну архітектурно-будівельну інспекцію України (код ЄДРПОУ 37471912) у постанові ДВС від 03.02.2023 та виконавчому листі у справі № 260/5190/21 виданого 25.01.2022 Закарпатським окружним адміністративним судом на його правонаступника - Державну інспекцію архітектури та містобудування України (код ЄДРПОУ 44245840).

Верховний Суд не погодився з позицією адміністративних судів. Постановою від 08.08.2024 ухвалу Закарпатського окружного адміністративного суду від 28.04.2023 та постанову Восьмого апеляційного адміністративного суду від 21.06.2023 скасовано. У задоволенні заяв Управління Державної казначейської служби України у Дніпровському районі м. Києва про заміну сторони боржника в постановах ДВС від 03.02.2023 та від 14.02.2023 відмовлено. Колегія суддів Касаційного адміністративного суду в постанові зазначила, що суди не взяли до уваги, що за приписами ч. ч. 1,5 ст.15 ЗУ «Про виконавче провадження», ч.1 ст. 379 КАС України сторонами виконавчого провадження є стягувач і боржник. У разі вибуття однієї із сторін виконавець за заявою сторони, а також заінтересована особа мають право звернутися до суду із заявою про заміну сторони її правонаступником. Для правонаступника усі дії, вчинені до його вступу у виконавче провадження, є обов'язковими тією мірою, якою вони були б обов'язковими для сторони, яку правонаступник змінив. Тобто законодавець виділив дві категорії осіб, які мають право звернутися до суду із заявою про заміну сторони її правонаступником, а саме: виконавець за заявою сторони; заінтересована особа.

Верховний Суд звернув увагу, що правовий статус та діяльність органу Державної казначейської служби України у правовідносинах, що виникають з примусового виконання рішень, також викладені у постановах Великої Палати Верховного Суду від 29 серпня 2018 року у справі № 916/376/15-г та від 20 червня 2018 року у справі № 916/1227/16, у яких, серед іншого, зауважено, що аналіз наведеного законодавства в сукупності дає підстави для висновку, що Держказначейство не є ані органом примусового виконання судових рішень, ані учасником, зокрема стороною виконавчого провадження, і, відповідно, не здійснює заходів з примусового виконання рішень в порядку, визначеному ЗУ «Про виконавче провадження», а є встановленою ЗУ «Про гарантії держави щодо виконання судових рішень» особою, уповноваженою здійснювати гарантоване державою забезпечення виконання рішень суду способом безспірного списання коштів з рахунку боржника (державного органу, державного підприємства або підприємства, примусова реалізація майна якого забороняється) у

визначених ЗУ «Про гарантії держави щодо виконання судових рішень» випадках та з урахуванням установлених ним особливостей за рахунок коштів, передбачених за бюджетною програмою для забезпечення виконання рішень суду. Велика Палата Верховного Суду зауважила, що відповідно до положень п. 15 Порядку виконання рішень про стягнення коштів державного та місцевих бюджетів або боржників, який визначає механізм виконання рішень про стягнення коштів державного та місцевих бюджетів або боржників (далі - рішення про стягнення коштів), прийнятих судами, а також іншими державними органами (посадовими особами), які відповідно до закону мають право приймати такі рішення, дії органів Держказначейства з виконання виконавчих документів можуть бути оскаржені до Державної казначейської служби України або суду. Проте ГПК України та ЗУ «Про виконавче провадження» передбачають порядок оскарження лише рішень, дій або бездіяльності державного виконавця чи іншої посадової особи державної виконавчої служби або приватного виконавця під час примусового виконання ними судових рішень і лише до судового органу, який видав виконавчий документ. З огляду на зазначене, колегія суддів зауважила, що до спірних правовідносин, не можуть бути застосовні норми ЗУ «Про гарантії держави щодо виконання судових рішень», оскільки стягувач (орган ДВС) за виконавчим документом, що перебуває на виконанні органу Державної казначейської служби України (що звернувся із заявою про заміну особи боржника), не є суб'єктом, що підпадає під дію цього Закону.

Ураховуючи те, що до суду із заявою в порядку ст. 379 КАС України звернувся суб'єкт владних повноважень, не наділений функціями примусового виконання судового рішення у цій справі, який просить вирішити процесуальне питання правонаступництва у виконавчому документі, що не є судовим рішенням, але є рішенням, що забезпечує належне виконання судового рішення, Верховний Суд дійшов висновку про відсутність підстав для задоволення заяв органу Державної казначейської служби України про заміну сторони у виконавчому документі, відповідно до ст. 379 КАС України, оскільки їх подано не стороною виконавчого провадження.

Правонаступник не може бути замінений у виконавчому провадженні, яке не здійснюється. До закінчення виконавчого провадження можна ставити питання про заміну сторони виконавчого провадження, а якщо виконавче провадження закінчене, то заміна відповідної сторони цього виконавчого провадження правонаступником є неможливою без його відновлення відповідно до умов законодавства.

У справі № 520/5343/15-ц ТОВ «Консалт Солюшенс» звернулось із заявою до Київського районного суду м. Одеса про заміну сторони (стягувача) у виконавчому провадженні за виконавчими документами у справі № 520/5343/15-ц правонаступником.

Заява мотивована тим, що рішенням Київського районного суду м. Одеси від 26.05.2016 позов ПАТ КБ «Надра» до ОСОБА_1, ОСОБА_2 про стягнення заборгованості за кредитним договором задоволено частково. Стягнуто з ОСОБА_1, ОСОБА_2 на користь банку заборгованість за спірним кредитним договором. 26.02.2020 між ПАТ КБ «Надра» і ТОВ «Консалт Солюшенс» укладений договір про відступлення прав вимоги, за умовами вказаного договору до ТОВ «Консалт Солюшенс» перейшло право вимоги, серед іншого, до ОСОБА_1, ОСОБА_2 за кредитним договором.

Ухвалою Київського районного суду м. Одеса від 01.06.2020 року заяву ТОВ «Консалт Солюшенс» про заміну сторони у виконавчому провадженні задоволено.

Замінено стягувача ПАТ КБ «Надра» на його правонаступника ТОВ «Консалт Солюшенс» у виконавчому провадженні. Суд, з посиланням на положення ст. 442 ЦПК України та ст. 15 ЗУ «Про виконавче провадження» виходив з того, що передання кредитором своїх прав іншій особі за договором відступлення права вимоги є правонаступництвом і такий правонаступник кредитора має право звертатись із заявою про заміну сторони виконавчого провадження з наданням йому статусу сторони виконавчого провадження.

Постановою Одеського апеляційного суду від 08.08.2023 ухвалу Київського районного суду м. Одеси від 01.06.2020 змінено. Замінено стягувача ПАТ КБ «Надра» правонаступником ТОВ «Консалт Солюшенс» у виконавчому листі в справі № 520/5343/15-ц за позовом ПАТ КБ

«Надра» до ОСОБА_1, ОСОБА_2 про стягнення заборгованості за кредитним договором. В решті ухвалу місцевого суду залишено без змін. Апеляційний суд вважав, що оскільки фактичними обставинами справи відбулася заміна стягувача у виконавчому документі до відкриття виконавчого провадження, необхідне уточнення предмету заміни.

Верховний Суд у складі колегії суддів Другої судової палати Касаційного цивільного суду не погодився з зазначеною позицією місцевого суду та апеляційного суду. Постановою від 01.08.2024 ухвалу Київського районного суду м. Одеса від 01.06.2020 та постанову Одеського апеляційного суду від 08.08.2023 року скасовано. У задоволенні заяви ТОВ «Консалт Солюшенс» про заміну сторони (стягувача) її правонаступником відмовлено.

У постанові Верховного Суду від 28.09.2022 зазначено, що стадія виконавчого провадження як завершальна стадія судового процесу починається після видачі виконавчого документа стягувачу та закінчується фактичним виконанням судового рішення або зі спливом строку пред'явлення документа до виконання, оскільки у разі пропуску такого строку виконавчий документ повертається стягувачу органом державної виконавчої служби, приватним виконавцем без прийняття до виконання. Отже, за межами цього процесуального строку виконавчі дії не вчиняються, а строк виконавчого провадження спливає одночасно зі строком пред'явлення виконавчого документа до виконання. Така правова позиція викладена в постановках Касаційного господарського суду у складі Верховного Суду від 25 червня 2019 року у справі № 910/10031/13 та від 11 березня 2021 року у справі № 910/2954/17.

Заміна сторони виконавчого провадження правонаступником полягає в поширенні на правонаступника законної сили судового рішення з усіма її наслідками - незмінністю, неспростовністю, виключністю, преюдиційністю, виконуваністю. Отже, у випадку неможливості виконання судового рішення за відсутності підстав для поновлення строків для виконання наказу суду (виконавчого листа) або у випадку, якщо судові рішення не підлягає виконанню у примусовому порядку через органи виконавчої служби, правонаступник не може бути замінений у виконавчому провадженні, яке не здійснюється».

Колегія суддів Верховного Суду звернула увагу, що: заміна сторони справи має мати дійсну процесуальну мету, а підстави такої заміни належним чином аргументовані; саме тільки матеріальне правонаступництво без процесуальної мети не є достатнім аргументом; суд може здійснити заміну учасника справи виключно для виконання вимог ч. 1 ст. 2 ЦПК України; стадія виконавчого провадження починається після видачі виконавчого документа стягувачу та закінчується фактичним виконанням судового рішення або зі спливом строку пред'явлення документа до виконання, оскільки у разі пропуску такого строку виконавчий документ повертається стягувачу органом державної виконавчої служби, приватним виконавцем без прийняття до виконання.

При цьому матеріали справи не містять доказів про те, що первісний та/або новий кредитор зверталися до суду із заявою про видачу виконавчого документа протягом строку, який встановлений для його виконання. Відомості з Єдиного реєстру судових рішень свідчать, що рішення Київського районного суду м. Одеси від 26.05.2016 набрало законної сили 07.06.2016. Однак матеріали справи не містять будь-яких відомостей щодо звернення та отримання первісним та/або новим кредитором виконавчого листа на виконання рішення Київського районного суду м. Одеси від 26.05.2016 за позовом ПАТ КБ «Надра» до ОСОБА_1, ОСОБА_2 про солідарне стягнення заборгованості за кредитним договором.

Отже, ТОВ «Консалт Солюшенс» звертаючись до суду з заявою про заміну сторони (стягувача) її правонаступником (травень 2020 року) не надало доказів існування виконавчого провадження чи потенційної можливості його відкриття.

За встановлених обставин, враховуючи, що правонаступник не може бути замінений у виконавчому провадженні, яке не здійснюється, Верховний Суд дійшов висновку про відсутність підстав для задоволення заяви ТОВ «Консалт Солюшенс» про заміну сторони (стягувача) її правонаступником.

Заміна стягувача у виконавчому листі до відкриття виконавчого провадження

У справі № 204/6083/14-ц заочним рішенням Красногвардійського районного суду м. Дніпропетровська від 06.04.2016 позовну заяву ПАТ «Родовід Банк» до ОСОБА_1 про звернення стягнення на предмет іпотеки задоволено в частині стягнення суми заборгованості за кредитним договором, звернуто стягнення на предмет іпотеки - нерухоме житлове майно, що належать ОСОБА_1, та передано в іпотеку ПАТ «Родовід Банк», згідно з договором

іпотеки, шляхом продажу. Рішення суду в частині звернення стягнення на предмет іпотеки на час дії ЗУ «Про мораторій на стягнення майна громадян України, наданого як забезпечення кредитів в іноземній валюті» не підлягає виконанню.

20.03.2013 стягувач отримав виконавчий лист на виконання вказаного рішення суду. 18.02.2019 заявником було отримано постанову про повернення виконавчого документа стягувачу від 31.01.2019, де підставою повернення виконавчого документа зазначено, що відповідно до п. 1 ст. 1 ЗУ «Про мораторій на стягнення майна громадянам України, наданого як забезпечення кредитів у іноземній валюті» протягом дії цього Закону не може бути примусово стягнуте нерухоме житлове майно, яке вважається предметом застави згідно зі ст. 4 ЗУ «Про заставу» та/або предметом іпотеки згідно із ст. 5 ЗУ «Про іпотеку», якщо таке майно виступає як забезпечення зобов'язань громадянина України за спожитими кредитами, наданими йому кредитними установами - резидентами України в іноземній валюті, та за умови, що таке нерухоме житлове майно використовується як місце постійного проживання позичальника/майнового поручителя або є об'єктом незавершеного будівництва нерухомого житлового майна, яке перебуває в іпотеці за умови, що у позичальника або майнового поручителя у власності не знаходиться інше нерухоме житлове майно. Державним виконавцем також зазначено, що інше майно у боржника, окрім домоволодіння, відсутнє.

У квітні 2023 року ТОВ «ФК «Мотус Анте» звернулося до Красногвардійського районного суду м. Дніпропетровська із заявою про залучення у справі № 204/6083/14-ц правонаступника, видачу дублікату виконавчого листа та заміну стягувача правонаступником.

Заява мотивована тим, 19.11.2021 між АТ «Родовід Банк» та ТОВ «ФК «МОТУС АНТЕ» було укладено договір відступлення прав вимоги, за умовами якого АТ «Родовід Банк» відступило на користь ТОВ «ФК «МОТУС АНТЕ» права вимоги до ОСОБА_2 за кредитним договором, договором іпотеки та всіма додатковими договорами. З урахуванням того, що вказане рішення суду досі не виконано та виконавче провадження не відкрито, виникла необхідність заміни стягувача АТ «РОДОВІД БАНК» у виконавчому листі у справі №204/6083/14-ц на ТОВ «ФК «МОТУС АНТЕ» та видачі дублікату виконавчого листа за вказаним рішенням Красногвардійського районного суду м. Дніпропетровська від 06 квітня 2016 року у справі № 204/6083/14-ц, у зв'язку з втратою оригіналу.

Ухвалою Красногвардійського районного суду м. Дніпропетровська від 22.11.2023 у задоволенні заяви ТОВ «ФК «Мотус Анте» відмовлено. Судом встановлено, що матеріали заяви не містять належних та достатніх доказів в розумінні вимог чинного законодавства України, що оригінал виконавчого документа є втраченим, а тому наявність підстав для видачі дублікату виконавчого листа відсутні. Місцевий суд також вважав, що заміна сторони виконавчого провадження неможлива, оскільки заява була подана після спливу строку пред'явлення виконавчого документа до виконання, який не був поновлений судом.

Апеляційний суд підтримав правову позицію місцевого суду. Постановою Дніпровського апеляційного суду від 17.04.2024 ухвалу Красногвардійського районного суду м. Дніпропетровська від 22.11.2023 залишено без змін.

Верховний Суд не погодився з такими висновками місцевого та апеляційного судів. Постановою від 07.08.2024 Верховний Суд скасував судові рішення та прийняв нове рішення про задоволення заяви ТОВ «ФК «МОТУС АНТЕ» про заміну стягувача правонаступником та видачу дублікату виконавчого листа, виходячи з того, що суди не врахували, що згідно з ухвалою Красногвардійського районного суду м. Дніпропетровська від 10.06.2019 у справі № 204/1632/19 виконавчий лист у справі № 204/6083/14-ц повернутий постановою від 31.01.2019 на підставі п. 9 ст. 37 ЗУ «Про виконавче провадження», а тому повторно міг бути

пред'явлений до виконання протягом трьох років з дня втрати чинності ЗУ «Про мораторій на стягнення майна громадян України, наданого як забезпечення кредитів в іноземній валюті», тобто з 23.09.2021. Таким чином ТОВ «ФК «Мотус Анте» звернулося до суду з заявою про видачу дубліката виконавчого листа в межах строку його пред'явлення до виконання.

Задовольняючи заяву про видачу дубліката виконавчого листа у зв'язку з його втратою Верховний Суд зазначив, що заявник повідомив суд про обставини, за яких виконавчий лист було втрачено, подавши лист від 07.11.2022 № 07/1-2 ТОВ «ФК «Мотус Анте» до АТ «Родовід Банк» з приводу оригіналу виконавчого листа. АТ «Родовід Банк», у відповідь зазначило, що оригінал виконавчого документу у них відсутній, у зв'язку із повною ліквідацією банку всі документи, які залишалися в банку вже передані в архів НБ України. Національний банк України у відповідь на звернення представника ТОВ «ФК «Мотус Анте» листом від 29.08.2023 також повідомив про відсутність в архіві документів, переданих АТ «Родовід Банк» оригіналу виконавчого документу у цій справі. ТОВ «ФК «Мотус Анте» зверталось із запитом до виконавчої служби для отримання копії постанови від 31.01.2019 про повернення виконавчого документу АТ «Родовід Банк», оригіналу виконавчого документу або доказів надсилання оригіналу виконавчого документу стягувачу. Листом від 28.08.2023 ВПВР Департаменту ДВС Міністерства юстиції України відмовив у наданні інформації та копій документів, так як ТОВ «ФК «Мотус Анте» не набув статусу учасника виконавчого провадження. Отже, Верховний Суд вважав, що виконавчий лист у справі № 204/6083/14-ц за рішенням Красногвардійського районного суду м. Дніпропетровська від 06.04.2016 року про звернення стягнення на предмет іпотеки є втраченим.

В постанові Верховний Суд звернув увагу, що у разі передання кредитором своїх прав іншій особі за правочином (відступлення права вимоги) чи правонаступництва на стадії виконання судового рішення відбувається вибуття кредитора. Така заміна кредитора відбувається поза межами виконавчого провадження у разі смерті кредитора, припинення юридичної особи чи відступлення права вимоги. У разі такої заміни кредитора відбувається вибуття цієї особи з виконавчого провадження, у зв'язку із чим припиняється її статус сторони виконавчого провадження, і її заміна належним кредитором проводиться за заявою заінтересованої сторони зобов'язання, якою є правонаступник, що отримав від попереднього кредитора всі права та обов'язки в зобов'язанні, у тому числі й право бути стороною виконавчого провадження.

За таких обставин Верховний Суд дійшов висновку, що суди зробили помилковий висновок про відсутність підстав для заміни стягувача правонаступником та видачі дубліката виконавчого листа.

Не буде суперечити закону звернення до приватного виконавця особи, яка відступила право вимоги, а не особи, якій такі вимоги було відступлено.

У справі № 756/1538/14-ц за позовом ПАТ «УкрСиббанк» до ОСОБА_1, ТОВ «ВПП «Оберіг» про стягнення суми заборгованості за договором про надання споживчого кредиту рішенням Оболонського районного суду м. Києва від 06.03.2014 позов задоволено. Стягнуто солідарно з ОСОБА_1, ТОВ «ВПП «Оберіг» на користь ПАТ «УкрСиббанк» суму заборгованості за спірним договором.

Ухвалою Апеляційного суду м. Києва від 28.05.2014 року рішення Оболонського районного суду м. Києва від залишено без змін. 14.01.2015 у справі було видано виконавчий лист.

З матеріалів справи вбачається, що 04.07.2023 приватним виконавцем Виконавчого округу м. Києва Варавою Р.С. було відкрито виконавче провадження.

19.04.2023 між ПАТ «УкрСиббанк» і ТОВ «ФК «Укрфінстандарт» укладено договір факторингу, згідно з яким останній набув право вимоги до боржника ОСОБА_1 за договором про надання споживчого кредиту. ТОВ «ФК «Укрфінстандарт» звернулось Оболонського районного суду м. Києва із заявою про заміну сторони виконавчого провадження.

Ухвалою Оболонського районного суду м. Києва від 26.01.2024, залишеною без змін постановою Київського апеляційного суду від 20.06.2024, заяву ТОВ «ФК «Укрфінстандарт»

задоволено частково та замінено стягувача ПАТ «УкрСиббанк» на ТОВ «ФК «Укрфінстандарт» у зв'язку з доведеністю факту набуття ТОВ «ФК «Укрфінстандарт» права вимоги щодо боржника ОСОБА_1. В матеріалах справи відсутні докази наявності відкритих виконавчих проваджень щодо боржника ТОВ «ВПП «Оберіг».

Верховний Суд підтримав правову позицію місцевого та апеляційного судів про доведеність заявником факту набуття ним право вимоги до боржника, що є підставою для заміни сторони виконавчого провадження.

В постанові Верховного Суду зазначено, що оскільки предметом спору у справі, що переглядається, не є оспорювання постанови приватного виконавця про відкриття виконавчого провадження, тому заміна осіб в окремих зобов'язаннях через волевиявлення сторін (відступлення права вимоги) є різновидом правонаступництва та можлива на будь-якій стадії процесу. Наявність судового рішення про задоволення вимог кредитора, яке не виконане боржником, не припиняє зобов'язальних правовідносин сторін. Зміна кредитора у зобов'язанні шляхом відступлення права вимоги із зазначенням у договорі обсягу зобов'язання, яке передається на стадії виконання судового рішення, не обмежує цивільних прав учасників спірних правовідносин, оскільки із заміною кредитора в зобов'язанні саме зобов'язання зберігається цілком і повністю, змінюється лише його суб'єктний склад у частині кредитора.

Постановою Верховного Суду від 02.09.2024 ухвалу Оболонського районного суду м. Києва від 26.01.2024 та постанову Київського апеляційного суду від 20.06.2024 залишено без змін.

СПРАВИ, ПОВ'ЯЗАНІ З ВИЗНАЧЕННЯМ СТРОКІВ У ВИКОНАВЧОМУ ПРОВАДЖЕННІ

У разі, якщо судом встановлено факт пропущення стягувачем строку пред'явлення наказу на примусове виконання рішення суду до виконання і відсутності підстав для його поновлення, то як наслідок відсутні підстави для видачі дубліката виконавчого документа

У справі № 5023/090/12 стягувач - АТ «Укрексімбанк» звернувся до господарського суду Харківської області із заявою від 03.01.2024 про поновлення пропущеного строку для пред'явлення виконавчого документа до виконання та видачу дубліката наказу по справі № 5023/090/12 для примусового виконання рішення Господарського суду Харківської області від 01.03.2012 про стягнення заборгованості з ТОВ «Торговий дім «Харківські Будматеріали» на користь АТ «Державний експортно-імпорتنний банк України». Мотивуючи заяву в частині поновлення пропущеного строку для пред'явлення виконавчого документа до виконання, стягувач зазначав, що широкомасштабна агресія російської федерації проти України, яка супроводжувалась вторгненням збройних формувань до Київської області та передмістя м. Києва, артилерійськими та ракетними обстрілами м. Києва, зумовила зміни в організації роботи, в тому числі документообігу усіх підприємств установ та організацій, включно з органами державної влади та вплинули на роботу АТ «Укрексімбанк».

Ухвалою господарського суду Харківської області від 26.02.2024 відмовлено стягувачу у задоволенні заяви про поновлення строку для пред'явлення виконавчого документа до виконання та про видачу дубліката наказу господарського суду Харківської області від 14.03.2012 у справі № 5023/090/12 .

Постановою Східного апеляційного господарського суду від 06.05.2024 ухвалу місцевого господарського суду від 26.02.2024 залишеною без змін. Апеляційний господарський суд дійшов висновку, що зазначені стягувачам у поданій заяві причини пропуску строку для пред'явлення наказу від 14.03.2012 по справі № 5023/090/12 до виконання, який сплинув 11.05.2020, не можуть бути визнані поважними, а тривалість пасивної поведінки стягувача щодо реалізації своїх прав на примусове виконання рішення суду не може бути виправданою.

Матеріали справи свідчать, що 14.03.2012 на виконання рішення Господарського суду Харківської області від 01.03.2012 видано відповідний наказ, в якому було зазначено, що наказ

дійсний для пред'явлення до виконання до 15.03.2013, що на той час відповідало приписами п. 2 ч. 1 ст. 22 ЗУ «Про виконавче провадження» №606-XIV від 21.04.1999 року, відповідно до якої виконавчі документи можуть бути пред'явлені до виконання протягом року, якщо інше не передбачено законом.

30.03.2012 наказ Господарського суду Харківської області від 14.03.2012 направлено на примусове виконання вперше, про що свідчить заява про примусове виконання виконавчого документа від 30.03.2012 вих.№068-03/1675. 09.05.2012 винесено постанову про відкриття виконавчого провадження.

17.06.2015 головним державним виконавцем відділу примусового виконання рішень Департаменту державної виконавчої служби Міністерства юстиції України винесено постанову про повернення стягувачеві виконавчого документа, в п.2 якої зазначено, що виконавчий документ може бути пред'явлений до виконання в строк до 17.06.2016.

05.08.2015 виконавчий документ повторно пред'явлено до виконання про що свідчить заява про примусове виконання виконавчого документа від 05.08.2015 вих.№068-33/3243.

07.09.2015 в межах строку пред'явлення до виконання виконавчого документа винесено постанову про відкриття виконавчого провадження №48653607.

23.05.2016 старшим державним виконавцем відділу примусового виконання рішень Департаменту державної виконавчої служби Міністерства юстиції України винесено постанову про повернення виконавчого документа стягувачеві, в п.2 якої зазначено, що виконавчий документ може бути пред'явлений до виконання в строк до 23.05.2017.

01.06.2016 виконавчий документ було пред'явлено стягувачем до виконання втретє, про що свідчить заява про примусове виконання виконавчого документа від 01.06.2016 вих.№068-03/1737.

14.07.2016 винесено постанову про відкриття виконавчого провадження .

05.12.2016 старшим державним виконавцем відділу примусового виконання рішень Департаменту державної виконавчої служби Міністерства юстиції України винесено постанову про повернення виконавчого документа стягувачеві. В п.2 цієї постанови зазначено, що виконавчий документ може бути пред'явлений до виконання у строки, встановлені статтею 12 Закону України «Про виконавче провадження» від 02.06.2016, згідно з якою строки пред'явлення на примусове виконання виконавчих документів, у тому числі тих, що видані до набрання чинності закону, становлять три роки.

14.12.2016 виконавчий документ було пред'явлено до виконання вчетверте, про що свідчить заява про примусове виконання виконавчого документа від 14.12.2016 вих.№068-33/3986.

05.01.2017 винесено постанову про відкриття виконавчого провадження.

11.05.2017 головним державним виконавцем відділу примусового виконання рішень Департаменту державної виконавчої служби Міністерства юстиції України винесено постанову про повернення виконавчого документа стягувачеві, в п.3 якої зазначено, що виконавчий документ може бути пред'явлений до виконання у строки встановлені ст. 12 ЗУ «Про виконавче провадження».

12.06.2019 виконавчий документ пред'явлено до виконання вп'яте, про що свідчить заява про примусове виконання виконавчого документа від 12.06.2019. Як зазначає заявник, виконавчий документ був направлений, як і всі попередні, до відділу примусового виконання рішень Департаменту ДВС МУЮ.

07.10.2019 на адресу АТ «Укресімбанк» надійшло повідомлення від 05.09.2019 про повернення виконавчого документа стягувачу без прийняття до виконання на підставі п. 10 ч. 4 ст. 4 ЗУ «Про виконавче провадження», у зв'язку із тим, що змінилась підвідомчість відповідно до п.4 розділу 1 Інструкції з організації примусового виконання рішень.

05.09.2022 АТ «Укресімбанк» направило на виконання до відділу примусового виконання рішень управління забезпечення примусового виконання рішень у Харківській області Східного міжрегіонального управління Міністерства юстиції (м.Харків) за адресою: м.Харків, вул. Ярослава Мудрого, 16, заяву від 05.09.2022 про відкриття виконавчого провадження щодо примусового виконання наказу Господарського суду Харківської

області №5023/090/12 від 14.03.2012. Проте, постанова про відкриття виконавчого провадження до стягувача не надходила та відсутня будь-яка інформація про відкриття або відмову у відкритті виконавчого провадження. Будь-яка кореспонденція на адресу АТ «Укркрексімбанк» від виконавчої служби не надходила.

Приписи ч. 4 ст. 4 та п. п. 1 ч. 3 ст. 5 ЗУ «Про виконавче провадження» щодо повернення виконавчого документа стягувачеві без прийняття до виконання не передбачають можливості застосування приписів ст. 12 ЗУ «Про виконавче провадження» стосовно переривання строку пред'явлення виконавчого документа до виконання.

З урахуванням вищевикладеного апеляційний господарський суд вважав, що факт звернення стягувача до відділу примусового виконання рішень Департаменту ДВС МУЮ із заявою про відкриття виконавчого провадження від 12.06.2019, з урахуванням винесеної державним виконавцем 05.09.2019 постанови про повернення виконавчого документа стягувачу без прийняття до виконання на підставі п. 10 ч. 4 ст. 4 ЗУ «Про виконавче провадження», не перериває строк пред'явлення виконавчого документа до виконання.

З огляду на постанову про повернення виконавчого документа стягувачу від 11.05.2017 та п.3 цієї постанови, в якій зазначено, що виконавчий документ може бути пред'явлений до виконання у строки встановлені ст. 12 ЗУ «Про виконавче провадження» (протягом трьох років з дати останнього повернення), колегія суддів апеляційного господарського суду зазначила, що строк пред'явлення наказу Господарського суду Харківської області по справі № 5023/090/12 від 14.03.2012 до виконання становить 11.05.2020, а заявник із заявою про видачу дубліката цього наказу звернувся до суду 03.01.2024, тобто після спливу строку (майже через 4 роки) для пред'явлення його до примусового виконання.

Зважаючи на сплив строку для пред'явлення виконавчого документа до виконання та відмову у поновленні такого строку Східний апеляційний господарський суд дійшов висновку про відсутність правових підстав для видачі дубліката виконавчого документа.

Постановою Верховного Суду від 25.07.2024 ухвалу Господарського суду Харківської області від 26.02.2024 та постанову Східного апеляційного господарського суду від 06.05.2024 залишено без змін. (Аналогічна правова позиція викладена Верховним Судом у постанові від 11.06.2024 по справі № 53/321-10(53/278-09).

У прокурора відсутні передбачені процесуальним законом підстави, для звернення з заявою про видачу дубліката виконавчого документа в інтересах стягувача.

У справі № 917/194/18 позов заступника керівника Кобеляцької місцевої прокуратури Полтавської області в інтересах держави в особі органу уповноваженого здійснювати відповідні функції у спірних правовідносинах: Глобинської районної державної адміністрації, Глобинської центральної районної лікарні до ПП «Рембудплюс» про розірвання договору підряду, стягнення попередньої оплати та штрафних санкцій рішенням Господарського суду Полтавської області від 05.06.2018, залишеним без змін постановою Східного апеляційного господарського суду від 29.11.2018 та постановою Верховного Суду від 02.04.2019 задоволено частково. Стягнуто з відповідача на користь позивача суду попередньої оплати, штрафу за порушення строків виконання зобов'язання пені. В задоволенні решти позовних вимог відмовлено.

На примусове виконання рішення Господарського суду Полтавської області від 05.06.2018 та постанови Східного апеляційного господарського суду від 29.11.2018 у справі № 917/194/18 місцевим господарським судом 17.12.2018 було видано відповідні накази.

19.09.2023 керівник Глобинської окружної прокуратури Полтавської області звернувся до Господарського суду Полтавської області із заявою про видачу дубліката наказу від 17.12.2018 у справі № 917/194/18 у зв'язку з його втратою.

Ухвалою Господарського суду Полтавської області від 20.09.2023, залишеною без змін постановою Східного апеляційного господарського суду від 18.12.2023, заяву прокурора про видачу дубліката наказу від 17.12.2018 у справі № 917/194/18 задоволено з посиланням на положення ст. ст. 4, 5, 12, 37 ЗУ «Про виконавче провадження», ст.ст. 13, 74, 86, 136–138, 140,

141, 144, 269, 326 та п.п 19.4 п. 1 Перехідних положень ГПК України, у зв'язку з доведеністю передбачених процесуальним законом підстав для видачі дубліката наказу.

Верховний Суд не погодився з такими висновками місцевого та апеляційного господарських судів. Постановою Верховного Суду від 13.03.2024 увалу Господарського суду Полтавської області від 20.09.2023 і постанову Східного апеляційного господарського суду від 18.12.2023 скасовано та ухвалено нове рішення, яким відмовлено в задоволенні заяви керівника Глобинської окружної прокуратури Полтавської області про видачу дубліката наказу від 17.12.2018 у справі № 917/194/18. Приймаючи рішення колегія суддів вважала, що виходячи із системного аналізу змісту норм п. 19.4 п.1 Перехідних положень ГПК України та ст. ст. 5, 14, 15, 17, 19 ЗУ «Про виконавче провадження», чітко встановлено вичерпний перелік учасників виконавчого провадження (стягувач, державний виконавець або приватний виконавець), які наділені правом подавати заяву про видачу дубліката виконавчого документа, до вказаного переліку прокурора не включено.

Із матеріалів справи вбачається, що стягувачам є саме Глобинська ЦРЛ як заклад охорони здоров'я, правонаступником якої наразі є КНП «Глобинська міська лікарня» як суб'єкт господарювання комунальної власності, тобто стягувачем не визначено безпосередньо державу Україна чи уповноважений державний орган (суб'єкта владних повноважень), в інтересах захисту прав якої може звертатися прокурор.

За таких обставин колегія суддів вважала помилковим висновок судів першої та апеляційної інстанцій про наявність підстав для задоволення заяви керівника Глобинської окружної прокуратури Полтавської області від 23.08.2023 про видачу дубліката наказу від 17.12.2018 у справі № 917/194/18, оскільки відповідну заяву подано неналежним суб'єктом, який не мав необхідних процесуальних повноважень.

ПИТАННЯ, ПОВ'ЯЗАНІ З ПОВЕРНЕННЯМ ВИКОНАВЧОГО ДОКУМЕНТА ТА ЗАКІНЧЕННЯМ ВИКОНАВЧОГО ПРОВАДЖЕННЯ

Наявність підстав для зупинення виконавчого провадження відповідно до п.12 ч.1 ст. 34 ЗУ «Про виконавче провадження» не тягне за собою в якості безумовного наслідку зняття арешту

У справі № 922/3928/20 Адвокатське бюро «ЮРІЙ МИЦА» звернулося до Господарського суду Харківської області з позовом до «Харківенергозбут» про стягнення суми збитків (упущеної вигоди) внаслідок неправомірної відміни тендеру.

Рішенням Господарського суду Харківської області від 28.04.2021 позов задоволено.

Постановою Східного апеляційного господарського суду від 29.08.2023, яка залишена без змін постановою Верховного Суду від 07.11.2023, рішення Господарського суду Харківської області від 28.04.2021 скасовано в частині стягнення суми збитків, не підтверджених висновком експерта та ухвалено в цій частині нове судово рішення про відмову в позові. В іншій частині рішення суду першої інстанції залишено без змін.

21.12.2023 на виконання вказаного судового рішення видані накази, які 22.12.2023 позивач подав до Київського відділу державної виконавчої служби у м. Харкові Східного міжрегіонального управління Міністерства юстиції.

22.12.2023 постановами головного державного виконавця ВДВС відкриті виконавчі провадження № 73665150 та № 73665174 з виконання наказів Господарського суду Харківської області від 21.12.2023 про стягнення з відповідача на користь позивача відповідно сум боргу та судового збору та одночасно накладено арешт на грошові кошти, що належать боржнику, в межах суми стягнення.

21.12.2023 ВДВС зареєструвало заяву ПрАТ «Харківенергозбут» з повідомленням про те, що розпорядженням Кабінету Міністрів України від 19.12.2023 №1160-р «Про внесення змін у додаток до розпорядження Кабінету Міністрів України від 16.01.2019. № 36 «Про затвердження переліку об'єктів великої приватизації державної власності», боржника включено до переліку об'єктів великої приватизації державної форми власності, що є підставою для зупинення вчинення щодо нього виконавчих дій.

Начальником ВДВС проведено перевірку законності виконавчих проваджень № 73665150 та № 73665174, за наслідками якої було винесено дві постанови від 22.12.2023, якими скасовано постанови державного виконавця від 22.12.2023 про арешт коштів боржника у межах цих двох виконавчих проваджень. Указані постанови начальника ВДВС мотивовані тим, що 21.12.2023 до ВДВС надійшла заява боржника про включення 19.12.2023 ПрАТ «Харківенергозбут» до переліку об'єктів великої приватизації державної форми власності.

Також 22.12.2023 державним виконавцем ВДВС Рудною І.С. у межах виконавчих проваджень № 73665150 та № 73665174 було винесено дві постанови про скасування постанов від 22.12.2023 про арешт коштів боржника.

Адвокатське бюро звернулося до Господарського суду Харківської області зі скаргою на дії/бездіяльність державного виконавця, у якій просило скасувати спірні постанови начальника ВДВС та спірні постанови державного виконавця; зобов'язати ВДВС невідкладно здійснити негайне вжиття заходів щодо реального виконання наказу Господарського суду Харківської області від 21.12.2023 у межах виконавчого провадження № 73665150, з метою чого поновити арешт коштів на рахунках боржника та здійснити примусове списання (стягнення) коштів з належних боржнику рахунків в межах сум, належних до стягнення у виконавчому провадженні № 73665150, та негайно перерахувати стягнуті грошові суми на поточний рахунок стягувача.

Ухвалою Господарського суду Харківської області від 13.03.2024 заяву стягувача задоволено частково. Скасовано спірні постанови начальника ВДВС та спірні постанови державного виконавця; зобов'язано ВДВС в особі уповноважених на це посадових та/або службових осіб усунути порушення шляхом поновлення арешту коштів боржника на його рахунках в установах банків, у межах виконавчих проваджень № 73665150 та № 73665174.

Місцевий господарський суд вважав, що спірні постанови ВДВС прийняті за відсутності підстав для скасування арешту коштів боржника з огляду на приписи ч. 4 ст. 35 ЗУ «Про виконавче провадження», оскільки відсутні докази обізнаності державного виконавця з обставиною включення боржника до переліку об'єктів великої приватизації державної власності саме на момент винесення спірних постанов державного виконавця.

Постановою Східного апеляційного господарського суду від 15.05.2024 ухвалу Господарського суду Харківської області від 13.03.2024 скасовано у частині задоволення скарги позивача, в іншій частині ухвалу залишено без змін.

Колегія суддів апеляційного господарського суду констатувала, що повідомлення боржника про внесення його до відповідного переліку було отримано ВДВС 21.12.2023, а отже, в силу імперативної норми ч. 2 ст. 34 ЗУ «Про виконавче провадження» державний виконавець не міг вчиняти ніяких дій після відкриття виконавчого провадження, окрім винесення постанови про зупинення виконавчих дій.

Верховний Суд не погодився з позицією Східного апеляційного господарського суду. Постановою від 28.08.2024 скасовано постанову Східного апеляційного господарського суду від 15.05.2024, а ухвалу Господарського суду Харківської області від 13.03.2024 залишено без змін. Колегія суддів Касаційного господарського суду у складі Верховного Суду в постанові зазначила, що п. 12 ч. 1 ст. 34 ЗУ «Про виконавче провадження» передбачає зупинення виконавцем вчинення виконавчих дій у разі включення єдиного майнового комплексу боржника - державного або комунального підприємства, пакета акцій (часток) у розмірі більше 50 відсотків статутного капіталу боржника - господарського товариства до переліку об'єктів малої або великої приватизації, що підлягають приватизації, з урахуванням приписів ч. 2 ст. 34 ЗУ «Про виконавче провадження», якою встановлено строк для винесення виконавцем постанови про зупинення вчинення виконавчих дій, зокрема з наведеної вище підстави - не пізніше наступного робочого дня, коли йому стало відомо про обставини, зазначені в частині першій цієї статті.

Положеннями ч. 4 ст. 19 ЗУ «Про виконавче провадження», саме на сторони виконавчого провадження покладено обов'язок невідкладно письмово повідомити виконавця, зокрема про виникнення обставин, що обумовлюють обов'язкове зупинення вчинення

виконавчих дій. Тому колегія суддів касаційної інстанції вважала, що обов'язок виконавця зупинити вчинення виконавчих дій у разі включення боржника до переліку об'єктів приватизації закон пов'язує саме з моментом обізнаності виконавця з настанням відповідної обставини, а не безпосередньо з моментом настання такої обставини (у спірних правовідносинах - прийняття уповноваженим органом розпорядчого акта про включення боржника до переліку).

З урахуванням викладеного, колегія суддів касаційної інстанції дійшла висновку, що, оскільки виконавче провадження підлягало зупиненню з підстави, передбаченої п. 12 ч. 1 ст. 34 ЗУ «Про виконавче провадження», що не обумовлює зняття арешту з майна боржника та, відповідно, не перешкоджає його накладенню одночасно з відкриттям виконавчого провадження за умови вчинення такої виконавчої дії до прийняття постанови про зупинення вчинення виконавчих дій.

Закриття державним виконавцем виконавчого провадження до складання акта про доведення до відома боржника рішення, на виконання якого відкрито виконавче провадження, із застосуванням натомість положень ч. 3 ст. 63 ЗУ «Про виконавче провадження», яка до спірних правовідносин застосуванню не підлягає, є передчасним.

У справі № **904/372/23 (904/3898/18)** ТОВ «Істейтглобал» звернулось до Господарського суду Дніпропетровської області з позовом до АТ комерційного банку «Приватбанк», ПАТ «Страхова компанія «Інгосстрах» про визнання одностороннього правочину, вчиненого відповідачем, недійсним та визнання відсутності у відповідача права вимоги до позивача сплати за користування кредитом за кредитним договором.

АТ комерційний банк «Приватбанк» 10.11.2023 звернувся до господарського суду Дніпропетровської області зі скаргою на дії, бездіяльність та рішення державного виконавця у виконавчому провадженні з примусового виконання ухвали Господарського суду Дніпропетровської області від 31.08.2018 (про забезпечення позову шляхом заборони вживати заходи щодо звернення стягнення на предмет іпотеки) в частині: визнання протиправною та скасування постанови про закінчення виконавчого провадження; визнання протиправною бездіяльності, яка полягає у нескладенні акта про доведення до відома боржника рішення, що виконується у виконавчому провадженні; визнання протиправними дій з направлення до органу досудового розслідування повідомлення про вчинення боржником кримінального правопорушення. Скаргу мотивовано тим, що примусове виконання ухвали Господарського суду Дніпропетровської області від 31.08.2018 у справі №904/3898/18 про забезпечення позову мало б здійснюватися виключно відповідно до положень ч. 4 ст. 63 ЗУ «Про виконавче провадження», доведення до відома боржника резолютивної частини рішення та складання акта в порядку, визначеному вказаною нормою, є певною гарантією того, що до відома боржника доведено резолютивну частину рішення, якою боржнику заборонили вчиняти певні дії. Проте матеріали виконавчого провадження не містять відповідного акту, що є порушенням процедури, встановленої ЗУ «Про виконавче провадження» щодо виконання рішень немайнового забороняючого характеру, та усуває підстави для застосування Державним виконавцем до Банка заходів відповідальності, у тому числі накладення штрафу.

Матеріали справи свідчать, що 07.09.2018 державний виконавець Центрального відділу державної виконавчої служби міста Дніпра Головного територіального управління юстиції у Дніпропетровській області Кузема Я.Г. виніс постанову про відкриття виконавчого провадження з виконання ухвали Господарського суду Дніпропетровської області від 31.08.2018 у справі №904/3898/18 про забезпечення позову шляхом заборони боржнику вживати заходи щодо звернення стягнення на предмет застави. У п. 2 постанови про відкриття виконавчого провадження зазначено, що боржнику необхідно виконати рішення суду протягом 10 робочих днів.

Також встановлено, що боржником вчинено дії щодо реєстрації звернення стягнення 23.05.2022, які свідчать про початок ним процедури позасудового способу звернення стягнення на предмет забезпечувального обтяження, за результатами якої може бути здійснено звернення стягнення на заставлене майно відповідно до наведених норм законодавства. Про

вказані факти стягувач (ТОВ «Істейтглобал») повідомив державного виконавця листом від 13.06.2022, за наслідком чого державний виконавець прийняв постанову від 14.06.2022 про накладення штрафу на боржника за невиконання рішення на користь держави в сумі 5100 грн. 13.06.2023 Державний виконавець прийняв постанову про закінчення виконавчого провадження, яку мотивовано тим, що боржник рішення суду не виконав, тому Державний виконавець 08.06.2023 направив повідомлення до органу досудового розслідування про вчинення боржником кримінального правопорушення.

Ухвалою Господарського суду Дніпропетровської області від 19.12.2023 у задоволенні скарги на дії, бездіяльність та рішення державного виконавця у виконавчому провадженні з примусового виконання ухвали Господарського суду Дніпропетровської області від 31.08.2018 відмовлено. Ухвалу мотивовано тим, що боржник вчинив активні дії на порушення заборони, встановленої ухвалою Господарського суду Дніпропетровської області від 31.08.2018 у справі №904/3898/18, тому Державний виконавець правомірно застосував штрафні санкції до нього за порушення встановленої заборони. При цьому місцевий господарський суд виходив з того, що оскаржувані дії Державного виконавця направлені на виконання ухвали про заборону вчинення відповідних дій.

Постановою Центрального апеляційного господарського суду від 10.04.2024 ухвалу місцевого господарського суду скасовано частково, ухвалено нове судове рішення, скаргу АТ комерційного банку «Приватбанк» задоволено частково: визнано протиправною та скасовано постанову державного виконавця від 13.06.2023 про закінчення виконавчого провадження; визнано протиправною бездіяльність Державного виконавця, яка полягає у не складенні акта про доведення до відома боржника рішення, що виконується у виконавчому провадженні; визнано протиправними дії державного виконавця у виконавчому провадженні з направлення 08.06.2023 до органу досудового розслідування повідомлення про вчинення боржником кримінального правопорушення; у задоволенні скарги в іншій частині відмовлено, в решті ухвалу місцевого господарського суду залишено без змін.

Постанову мотивовано тим, що матеріали справи не містять доказів складання Державним виконавцем акту про доведення до відома боржника резолютивної частини ухвали Господарського суду Дніпропетровської області від 31.08.2018 у справі №904/3898/18, тому державний виконавець дійшов передчасного висновку про наявність підстав для закінчення виконавчого провадження. Також апеляційний господарський суд виснував, що направлення Державним виконавцем до органу досудового розслідування повідомлення про вчинення боржником кримінального правопорушення свідчить про порушення державним виконавцем принципу співмірності заходів примусового виконання рішень та обсягу вимог за рішеннями та порядку виконання рішення, яке забороняє боржнику вчиняти певні дії, визначеного ч. 4 ст. 63 ЗУ «Про виконавче провадження». Водночас господарський суд апеляційної інстанції зазначив, що у суду відсутні повноваження зобов'язувати вчинити дії, які за ЗУ «Про виконавче провадження» можуть здійснюватися лише державним виконавцем або відповідною посадовою особою державної виконавчої служби.

Залишаючи без змін постанову Центрального апеляційного господарського суду від 10.04.2024 у постанові від 06.08.2024, Верховний Суд зазначив, що апеляційний господарський суд встановив відсутність у матеріалах справи доказів складання Державним виконавцем акта про доведення до відома боржника резолютивної частини ухвали Господарського суду Дніпропетровської області від 31.08.2018 у справі № 904/3898/18. Тобто Державний виконавець закінчив виконавче провадження оскаржуваною постановою від 13.06.2023, не виконавши вимоги ч. 4 ст. 63 ЗУ «Про виконавче провадження». Натомість зазначену постанову мотивовано тим, що боржник рішення суду не виконав, у зв'язку з чим Державний виконавець 08.06.2023 направив повідомлення до органу досудового розслідування про вчинення боржником кримінального правопорушення.

В постанові Верховного Суду також зазначено, що закінчення виконавчого провадження із надісланням до органу досудового розслідування повідомлення про вчинення боржником кримінального правопорушення передбачено абз. 3 ч. 3 ст. 63 ЗУ «Про виконавче провадження» у разі невиконання боржником рішення, яке не може бути виконано без участі

боржника. Однак, як правильно зазначив господарський суд апеляційної інстанції, виконавчі документи, за якими боржник зобов'язаний вчинити певні дії та виконавчі документи, за якими боржник зобов'язаний утриматись від вчинення певних дій, підлягають виконанню у порядку, що істотно відрізняються один від одного, зокрема, за наслідками для сторін виконавчого провадження. Порядок виконання рішення про заборону вчиняти певні дії або про утримання від вчинення певних дій чітко визначено саме в ч. 4 ст. 63 ЗУ «Про виконавче провадження». У зв'язку з цим Верховний Суд підтримав правову позицію апеляційного господарського суду про протиправну бездіяльність державного виконавця, яка полягає у не складенні зазначеного акта.

Виконавче провадження з підстав, визначених у п.9 ч.1 ст. 39 ЗУ «Про виконавче провадження», закінчується у випадку фактичного виконання в повному обсязі рішення суду згідно з виконавчим документом.

У справі № 500/5334/23 ОСОБА_1 звернулася до Тернопільського міськрайонного суду з позовом до Відділу примусового виконання рішень управління забезпечення примусового виконання рішень в Івано-Франківській та Тернопільській областях Західного міжрегіонального управління Міністерства юстиції України про визнання протиправною та скасування постанови старшого державного виконавця від 15.08.2023 про закінчення виконавчого провадження .

Свої вимоги позивач обґрунтовував тим, що постановою Верховного Суду від 18.05.2022 у справі № 500/296/19 зобов'язано Петриківську сільську раду Тернопільського району Тернопільської області затвердити поданий позивачем проєкт землеустрою щодо відведення земельної ділянки у власність, з урахуванням висновків суду. Однак боржник не повністю виконав рішення суду, зокрема, не передав ділянку у її власність, а тому відсутні підстави для закінчення виконавчого провадження.

Як вбачається з матеріалів справи, постановою Верховного Суду від 18.05.2022 № 500/296/19 зобов'язано Петриківську сільську раду Тернопільського району Тернопільської області затвердити поданий ОСОБА_1 проєкт землеустрою щодо відведення земельної ділянки у власність, з урахуванням висновків суду.

14.07.2022 постановою державного виконавця Відділу примусового виконання рішень управління забезпечення примусового виконання рішень в Івано-Франківській та Тернопільській областях Західного міжрегіонального управління Міністерства юстиції України відкрито виконавче провадження з примусового виконання виконавчого листа № 500/296/19, виданого 29.06.2022 Тернопільським окружним адміністративним судом, про зобов'язання Петриківської сільської ради Тернопільського району Тернопільської області затвердити поданий ОСОБА_1 проєкт землеустрою щодо відведення земельної ділянки у власність, з урахуванням висновків суду та зобов'язано боржника виконати рішення суду протягом 10 робочих днів.

Ухвалою Тернопільського окружного адміністративного суду від 04.07.2022 замінено боржника у виконавчих листах по справі № 500/296/19 з Петриківської сільської ради Тернопільського району Тернопільської області на правонаступника - Великоберезовицьку селищну раду Тернопільського району Тернопільської області. 14.07.2022 державним виконавцем Відділу винесено постанову про заміну сторони виконавчого провадження.

Рішенням ХХХ сесії VIII скликання Великоберезовицької селищної ради від 09 серпня 2023 року № 2175 «Про затвердження проєкту землеустрою щодо відведення земельної ділянки гр. ОСОБА_1 у новій редакції (на виконання рішення Верховного Суду)» затверджено проєкт землеустрою щодо відведення земельної ділянки у власність гр. ОСОБА_1 для індивідуального садівництва.

15.08.2023, керуючись вимогами п. 9 ч. 1 ст. 39 та ст 40 ЗУ «Про виконавче провадження», державним виконавцем винесено постанову про закінчення виконавчого провадження.

Рішенням Тернопільського окружного адміністративного суду від 21.09.2023 позовні вимоги задоволено. Задовольняючи позовні вимоги, окружний адміністративний суд вважав,

що рішення Великоберезовицької селищної ради від 09.08.2023 № 2175 мало б бути саме з формулюванням «про затвердження проєкту землеустрою щодо відведення земельної ділянки та надання її у власність», а відтак спірна постанова про закінчення виконавчого провадження є протиправною.

Постановою Восьмого апеляційного адміністративного суду від 15.11.2023 скасовано рішення Тернопільського окружного адміністративного суду від 21.09.2023 та ухвалено нове, яким в позові відмовлено. Апеляційний адміністративний суд вважав, що рішення суду виконано у спосіб та в порядку, які були встановлені виконавчим документом, а тому у державного виконавця були наявні підстави для закінчення виконавчого провадження у зв'язку з фактичним виконанням в повному обсязі рішення згідно з виконавчим документом, адже в останньому не було зазначено вимоги про передачу земельної ділянки у власність, своєю чергою державний виконавець не може зобов'язувати Великоберезовицьку селищну раду до виконання таких вимог.

Постановою Верховного Суду від 10.07.2024 постанову Восьмого апеляційного адміністративного суду від 15.11.2023 залишено без змін. Верховним Судом підтримана правова позиція апеляційного адміністративного суду, що рішення суду виконано у спосіб та в порядку, які були встановлені виконавчим документом та, як наслідок, державним виконавцем обґрунтовано винесена у цій справі про закінчення виконавчого провадження, оскільки рішення суду у справі № 500/296/19 виконано боржником.

Залишаючи без змін постанову апеляційного адміністративного суду від 15.11.2023, якою скасовано рішення місцевого адміністративного суду, Верховний Суд зазначив, що незгода позивача з результатами розгляду Великоберезовицькою селищною радою на виконання рішення суду у справі № 500/296/19 питання щодо відведення позивачу земельної ділянки у власність з огляду на те, що Великоберезовицька селищна рада фактично не передала земельну ділянку у її власність, не може слугувати підставою для скасування постанови від 15.08.2023 року про закінчення виконавчого провадження, адже відповідне зобов'язання виконано у чіткій відповідності до резолютивної частини постанови Верховного Суду від 18 травня 2022 року у справі № 500/296/19.

У разі відсутності відомостей про фактичне виконання рішення суду у спосіб та в порядку, які були встановлені виконавчим документом, у приватного виконавця відсутні підстави винесення постанови про закінчення виконавчого провадження, оскільки рішення суду не виконано боржником.

У справі № **922/401/23** до Господарського суду Харківської області звернулося ТОВ «АПК «НОВААГРО» зі скаргою на бездіяльність приватного виконавця виконавчого округу Харківської області Близнюкова Ю.В. щодо не закінчення виконавчого провадження №72761175 від 12.09.2023, оскільки ТОВ «АПК «Новаагро» листом від 25.09.2023 №2509/1 повідомило виконавця про наявність підстав, передбачених ст. ст. 39, 60 ЗУ «Про виконавче провадження», для закінчення виконавчого провадження. Проте, надані боржником відомості були проігноровані приватним виконавцем, станом на день подання даної скарги виконавче провадження №72761175 не закінчено, що порушує права та інтереси ТОВ «АПК «Новаагро».

Ухвалою Господарського суду Харківської області від 23.01.2024 у задоволенні скарги відмовлено.

Постановою Східний апеляційний господарський суд постановою від 17.04.2024 ухвалу Господарського суду Харківської області від 23.01.2024 залишив без змін.

У ході розгляду справи апеляційним господарським судом встановлено, що приватним виконавцем під час примусового виконання рішення Господарського суду Харківської області від 30.05.2023 згідно з яким підлягало вилученню у ТОВ «АПК «Новаагро» та передачі ТОВ «Агрома» кукурудза 3 кл. у кількості 68487 кг, обставин знищення майна, що має бути передано стягувачу в натурі, під час проведення виконавчих дій не встановлено. Надані боржником докази знищення майна вже були предметом дослідження та їм вже було надано оцінку судом під час прийняття рішення, яке перебуває на виконанні. Доказів на

підтвердження обставин знищення майна, що має бути передано стягувачу в натурі, під час проведення виконавчих дій у виконавчому провадженні № 72761175 боржником не надано.

Виходячи з аналізу статей 10, 18, 39, 60 ЗУ «Про виконавче провадження», колегія суддів апеляційного господарського суду дійшла висновку, що у приватного виконавця Близнюкова Ю.В. були відсутні підстави закінчувати виконавче провадження №72761175, оскільки боржником не було надано доказів на підтвердження знищення зерна та не було допущено приватного виконавця в місце зберігання для перевірки та підтвердження факту того, що у боржника відсутнє визначене виконавчим документом майно, яке він за виконавчим документом повинен передати стягувачу.

Верховний Суд підтримав позицію судів, висловлену у справі. Постановою Верховного Суду від 18.07. 2024 ухвалу Господарського суду Харківської області від 23.01.2024 та постанову Східного апеляційного господарського суду від 17.04.2024 залишити без змін.

ПРОЦЕСУАЛЬНІ ПИТАННЯ, ПОВ'ЯЗАНІ З ВИКОНАННЯМ СУДОВИХ РІШЕНЬ

Наслідком не надання боржником доказів на підтвердження направлення стягувачу копії скарги про визнання неправомірною постанови Державного виконавця про арешт коштів боржника у виконавчому провадженні є залишення такої скарги без руху.

З матеріалів справи № **910/6168/23** за позовом ТОВ « Агронордвест» до ТОВ «Логістичний зерновий термінал ІІ», ТОВ «Екозерно», про зобов'язання вчинити півні дії, вбачалось, що Господарський суд міста Києва ухвалою від 13.07.2023 застосував до представника позивача - адвоката Тукмана Є.Г. заходи процесуального примусу у вигляді штрафу в розмірі 107 360,00 грн. Державний виконавець Конотопського відділу державної виконавчої служби у Конотопському районі Сумської області 03.08.2023 виніс постанову ВП №72415407 про арешт коштів боржника - Тукмана Є.Г.

Скаржник звернувся зі скаргою на постанову про арешт коштів боржника у виконавчому провадженні, яка винесена на підставі ухвали Господарського суду м. Києва від 13.07.2023, за якими боржником визначений Тукман Є.Г., а стягувачам Державна судова адміністрація України.

Ухвалою Господарського суду міста Києва від 25.08.2023, залишеною без змін постановою Північного апеляційного господарського суду від 04.12.2023 скаргу боржника - адвоката Тукмана Є.Г. про визнання неправомірною постанови ВП №72415407 про арешт коштів боржника у справі №910/6186/23 повернуто без розгляду на підставі ч.4 ст. 170 ГПК України, у зв'язку з тим, що скаржником не надано доказів на підтвердження направлення копії вказаної скарги стягувачу – Державній судовій адміністрації України.

Верховний Суд не погодився із зазначеною позицією місцевого та апеляційного господарських судів. Постановою Верховного Суду від 01.03.2024 постанову Північного апеляційного господарського суду від 04.12.2023 та ухвалу господарського суду міста Києва від 25.08.2023 скасовано, а справу направлено до Господарського суду міста Києва на розгляд зі стадії прийняття до розгляду скарги адвоката Тукмана Є. Г. про визнання неправомірною постанови у виконавчому провадженні №72415407 про арешт коштів боржника. Колегія суддів зазначила, що звернення до суду зі скаргою на рішення, дії чи бездіяльність виконавця є формою звернення за судовим захистом на стадії виконання судового рішення, тому до скарги, яка подається відповідно до ст. 339 ГПК України, і застосовуються загальні вимоги (правила) щодо форми та змісту позовної заяви, а не правила, які процесуальний закон визначив для заяв з процесуальних питань (ст. 169 ГПК України). Відтак, встановивши наявність у заявника процесуального обов'язку надсилання копії скарги іншим сторонам виконавчого провадження, що виникає на підставі положень п. 1 ч. 1 ст. 164 ГПК України, господарські суди в порушення приписів ст. 174 ГПК України, не залишили скаргу без руху із зазначенням у відповідній ухвалі недоліків скарги та надання строку на їх усунення, а повернули її без розгляду.

Звернення до суду сторін виконавчого провадження суду зі скаргою, які вважають, що рішенням, дією або бездіяльністю державного виконавця чи іншої посадової особи органу ДВС або приватного виконавця під час виконання судового рішення, ухваленого відповідно до ГПК України, порушено їхні права, з пропуском десятиденного строку, без звернення з клопотанням про поновлення строку, та обґрунтування поважності причин такого пропуску, є процесуальною підставою для залишення скарги без розгляду.

У справі № 911/1216/21 за позовом АТ «НАК «Нафтогаз України» до ПАТ «Білоцерківська теплоелектроцентрально» про стягнення суми боргу та штрафних санкцій у зв'язку з невиконанням договірних зобов'язань рішенням Господарського суду Київської області від 14.09.2021, залишеним без змін постановою Північного апеляційного господарського суду від 20.01.2022, позов задоволено в частині стягнення суми основного боргу, пені, інфляційних втрат; в іншій частині позову відмовлено.

Господарським судом Київської області 28.06.2022 видано судовий наказ про примусове виконання рішення суду у справі № 911/1216/21.

Стягувач звернувся до Господарського суду Київської області зі скаргою на дії приватного виконавця виконавчого округу Київської області Жарчинського О.А. щодо винесення постанови про зупинення виконавчого провадження від 29.12.2022 на підставі п. 10 ч.1 ст. 34 ЗУ «Про виконавче провадження».

Ухвалою Господарського суду Київської області від 04.03.2024 скаргу АТ «НАК «Нафтогаз України» на дії та бездіяльність приватного виконавця виконавчого округу Київської області Жарчинського О. А. залишено без розгляду у зв'язку з тим, що скаржником пропущений процесуальний строк для звернення до суду зі скаргою на дії приватного виконавця, встановлений п. «а» ч.1 ст. 341 ГПК України, без клопотання про поновлення строку на її подання з обґрунтуванням поважності причин його пропуску.

Постановою Північного апеляційного господарського суду від 01.05.2024 ухвалу Господарського суду Київської області від 04.03.2024 скасовано. Справу направлено до Господарського суду Київської області зі стадії прийняття до розгляду скарги АТ «НАК «Нафтогаз України» на дії та бездіяльність приватного виконавця виконавчого округу Київської області Жарчинського О. А.

Верховний Суд не погодився з позицією Північного апеляційного господарського суду. Постановою від 12.07.2024 постанову Північного апеляційного господарського суду від 01.05.2024 скасовано, ухвалу Господарського суду Київської області від 04.03.2024 залишено в силі. Колегія суддів в постанові зазначила, що апеляційний господарський суд не звернув уваги, що за приписами ст. 118 ГПК України право на вчинення процесуальних дій втрачається із закінченням встановленого законом або призначеного судом строку. Заяви, скарги і документи, подані після закінчення процесуальних строків, залишаються без розгляду, крім випадків, передбачених цим Кодексом. Дотримання строку звернення скаржника зі скаргою є однією з умов реалізації права на оскарження дій (бездіяльності) державного виконавця чи іншої посадової особи органу державної виконавчої служби або приватного виконавця під час виконання судового рішення.

В постанові Верховного Суду також зазначено, що під час визначення початку перебігу строку звернення до суду із скаргою на дії (бездіяльність) суб'єкта, закріпленого у ч.1 ст. 341 ГПК України, необхідно враховувати поведінку скаржника (чи мав він реальну можливість (повинен був) дізнатися про стверджуване ним порушення його прав, вчинені ним дії, направлені на з'ясування стану виконавчого провадження тощо).

Як свідчать матеріали справи, АТ «НАК «Нафтогаз України» у своїй заяві про примусове виконання рішення просив, зокрема, здійснити заходи примусового виконання рішення в частині стягнення суми судового збору, а в іншій частині заборгованості зупинити виконавче провадження. За таких обставин, колегія суддів дійшла висновку, що стягувач, який подав до відповідного органу заяву про вчинення відповідних виконавчих дій, однак не отримав задоволення своїх вимог, вважається обізнаним про ймовірність порушення його прав у виконавчому провадженні.

З урахуванням викладеного колегія суддів Касаційного господарського суду підтримала правову позицію місцевого господарського суду про залишення скарги АТ «НАК «Нафтогаз України» без розгляду на підставі ст. 118 ГПК України в силу презумпції обов'язку особи знати про стан своїх прав у виконавчому провадженні, пропущенням стягувачем строку, встановленого у ч.1 ст. 341 ГПК України, на оскарження дії (бездіяльності) державного виконавця, на її подання з обґрунтуванням поважності причин його пропуску.

Виконання судових рішень є однією зі стадій судового процесу, яка (стадія) може мати інший склад учасників спірних правовідносин порівняно зі складом учасників цієї справи у позовному провадженні. Сторонам виконавчого провадження має бути забезпечено дотримання загальних засад господарського процесуального законодавства при розгляді скарг на дії/бездіяльність виконавця. Розгляд відповідних скарг має здійснюватися у відповідності до засад рівності та змагальності сторін таких правовідносин.

У справі № 185/5597/15-ц за позовом ТОВ «Глобал Спліт» до ОСОБА-1, ОСОБА_2 про стягнення суми заборгованості за кредитним договором, приватний виконавець виконавчого округу Донецької області Матвійчук Н. Є. звернулася до Павлоградського міськрайонного суду Дніпропетровської області із поданням про тимчасове обмеження у праві виїзду за межі України боржника ОСОБА_2 без вилучення паспортного документа.

Ухвалою Павлоградського міськрайонного суду Дніпропетровської області від 15.03.2023 відмовлено у задоволенні подання приватного виконавця Матвійчук Н. Є. про тимчасове обмеження у праві виїзду за межі України боржника ОСОБА_2 без вилучення паспортного документа.

Постановою Дніпровського апеляційного суду від 30.05.2023 ухвалу Павлоградського міськрайонного суду Дніпропетровської області від 15.03.2023 залишено без змін. Стягнуто з приватного виконавця Матвійчук Н. Є. на користь держави судовий збір за звернення з апеляційною скаргою на ухвалу Павлоградського міськрайонного суду Дніпропетровської області від 15.03.2023, сплату якого Дніпровський апеляційний суд ухвалою від 03.04.2023 відстрочив до ухвалення апеляційним судом рішення у справі.

Матеріалами справи встановлено, що 04.08.2023 приватний виконавець Матвійчук Н. Є. звернулася до Павлоградського міськрайонного суду Дніпропетровської області із заявою про визнання виконавчого листа таким, що не підлягає виконанню. Заяву мотивовано тим, що 19.05.2023 повноваження приватного виконавця виконавчого округу Донецької області Матвійчук Н. Є. припинилися у зв'язку зі зміною виконавчого округу на виконавчий округ Одеської області. Приватний виконавець виконавчого округу Одеської області Матвійчук Н. Є. не є боржником у справі № 185/5597/15-ц відповідно до постанови Дніпровського апеляційного суду від 30.05.2023, у зв'язку з чим обов'язок боржника у вказаній справі відсутній, що є підставою для визнання виконавчого листа таким, що не підлягає виконанню, на підставі ч.2 ст. 432 ЦПК України.

Ухвалою Павлоградського міськрайонного суду Дніпропетровської області від 08.08.2023 заяву приватного виконавця Матвійчук Н. Є. про визнання виконавчого листа таким, що не підлягає виконанню, повернено без розгляду на підставі ч.4 ст. 183 ЦПК України. Ухвалу місцевого суду мотивовано тим, що до заяви не додано належних доказів надіслання (надання) саме такої заяви з додатками іншим учасникам справи (провадження), зокрема учасникам судового провадження ОСОБА_2, ТОВ «Глобал Спліт», що передбачено ч.2 ст. 183 ЦПК України. Постановою Дніпровського апеляційного суду від 24.10.2023 ухвалу Павлоградського міськрайонного суду Дніпропетровської області від 08.08.2023 залишено без змін.

Верховний Суд не погодився з такими висновками місцевого та апеляційного судів. Постановою Верховного Суду від 27.03.2024 скасовано ухвалу Павлоградського міськрайонного суду Дніпропетровської області від 08.08.2023 року та постанову Дніпровського апеляційного суду від 24.10.2023 і передано справу до суду першої інстанції для продовження розгляду. Приймаючи рішення, суд касаційної інстанції вважав неправомірним повернення заяви приватного виконавця Матвійчук Н. Є. про визнання

виконавчого листа таким, що не підлягає виконанню на підставі ч.4 ст. 183 ЦПК України, під час виконання виконавчого листа про стягнення судового збору з приватного виконавця Матвійчук Н.Є., оскільки ТОВ «Глобал Спліт» та ОСОБА_2, не є сторонами виконавчого провадження про стягнення з приватного виконавця Матвійчук Н.Є.

Відповідно до ч. ч. 1-4 ст. 15 ЗУ «Про виконавче провадження» сторонами виконавчого провадження є стягувач і боржник. Стягувачем є фізична або юридична особа чи держава, на користь чи в інтересах яких видано виконавчий документ. Боржником є визначена виконавчим документом фізична або юридична особа, держава, на яких покладається обов'язок щодо виконання рішення. За рішеннями про стягнення судового збору, про накладення штрафу (як засобу процесуального примусу) стягувачем є Державна судова адміністрація України. Отже, процесуальний статус Державної судової адміністрації України, як сторони виконавчого провадження (стягувача) у спірних правовідносинах, прямо визначений положеннями законодавства.

В постанові Верховного суду зазначено, що відповідно до ч. 1, 8 ст. 14 ЦПК України у судах функціонує Єдина судова інформаційно-комунікаційна система (далі - ЄСІТС). Реєстрація в ЄСІТС або її окремій підсистемі (модулі), що забезпечує обмін документами, не позбавляє права на подання документів до суду в паперовій формі.

Як свідчать матеріали справи, на виконанні у головного державного виконавця Вітріченка І. А. перебувало виконавче провадження з виконання виконавчого листа від 20.06.2023 № 185/5597/15-ц, виданого Павлоградським міськрайонним судом Дніпропетровської області, про стягнення з приватного виконавця Матвійчук Н. Є. на користь держави судового збору. Стягувачем є Державна судова адміністрація України. З матеріалів справи також вбачалося, що приватний виконавець Матвійчук Н. Є., Державна судова адміністрація України та головний державний виконавець Вітріченко І. А. мають зареєстрований електронний кабінет в ЄСІТС.

Також встановлено, що приватний виконавець Матвійчук Н. Є. через систему «Електронний суд» звернулася до суду із заявою про визнання виконавчого листа таким, що не підлягає виконанню, виданого Павлоградським міськрайонним судом Дніпропетровської області 20.06.2023 у справі № 185/5597/15-ц, регулювання якого встановлено розділом VI «Процесуальні питання, пов'язані з виконанням судового рішення у цивільних справах та рішень інших органів (посадових осіб)». До заяви приватний виконавець Матвійчук Н. Є. додала докази надіслання вказаної заяви через систему «Електронний суд» стягувачу Державній судовій адміністрації України та заінтересованій особі Другому Приморському відділу державної виконавчої служби у місті Одесі Південного міжрегіонального управління Міністерства юстиції (місто Одеса), що підтверджується квитанціями № № 199766, 199767 про доставку документів до зареєстрованого Електронного кабінету користувача ЄСІТС від 04.08.2023.

Верховний Суд виснував, що відповідно до розділу VII ЦПК України Судовий контроль за виконанням судових рішень - це окремий вид судового провадження, який передбачає окремий процесуальний режим розгляду справи. Дії щодо направлення процесуальних документів вчиняє суд. Вимоги ч.2 ст. 183 параграфу 2 «Заяви з процесуальних питань» глави 1 розділу III «Позовне провадження» ЦПК України не регулюють процесуальні відносини справ за скаргами на дії чи бездіяльність державного виконавця, а положення ч.4 ст. 183 ЦПК України поширюються виключно на заяви (клопотання, заперечення) з процесуальних питань, подані до суду без дотримання вимог ч.1 або ч.2 ст.183 ЦПК України. Натомість спірні процесуальні відносини регулюються розділом VI «Процесуальні питання, пов'язані з виконанням судового рішення у цивільних справах та рішень інших органів (посадових осіб)».